

1 REIS

Hawě unāmati hātixaki

Na una miyui kenekinā, Davi shanē ibukī hatu yunukubaini mawaimakē hanushū hawē bake Salomāo shanē ibuaiitiā hatū pepawakubaini inū hatū txakabuwakubaini inū shanē ibu betsa betsapabukiri kenenibuki. Salomāo shanē ibuhaira kushīpa inū unanepakī hawē hiweawē Deus duawakī uīmakī inū eskarabes kanekī txakabuwakī Deus uīmanikiaki. Salomāo mawaimakē Israelī enabu shukua 10bu nortekiria pashkakī hatū betsa Judá enabu inū Benjamimnē enabū Salomāonē bake Roboão hatū shanē ibu iniki. Haskai hiwei itimaskakī pepa inū txakabu husikī hatū shanē ibū txakabuwaniibuki, haska habū Deusū hātixa yuishunikabu keskakī hatu yusīkinā.

Kenenikabū miyui kenekubirākī txīpu ha ano 550 Cristo huriamatiā tsuā hatū miyui itxawatā 1 inū 2 Reis una bestitxai wanibuki.

Davi anibuhairai eskanikiaki, na hātixarā

1 ¹Shanē ibu Davi anibui mestebuhairaya tari itxapa sawemakī dakukuti itxapawē yabuhairabiabu hawa shanamahairakē ²haskawē taeshū hawē merabewanikabū shinābaū yuikī: “Txipash beneumatū merabewakī mia mekei mibe ushakī hau mia shanawakubaīshanū mī shanē ibu beshmasbū hau mia txipash benashūbaūtanūbū hatu yunuwe”, akabu

³haska shinaību keska Davī hatu yunua Israelī enabū mai pakea hirabi anu txipash hawērua benakubaūkī atimas mae betsa hawē kena Suném anu txipash betsa hawē kena Abisague betxitā shanē ibuhaira Davi anu iweshunimabu ⁴Abisague hawēruahairatū shanē ibuhaira Davi merabewai habe ushabiakūkainaya Davī hawa mekī txutamahaira ikūkainikiaki.

Hawē epā shātukū Adonias ibubis shanē ibunū ika kēnikiaki, na hātixarā

⁵Habiatiāri Davī aī Hagitē hawē huni bake Adonias, iyumabia hawē epā shātukū ea shanē ibuhairanū ika ibubis benikauā hatu yuikī:

“Earã, Israelĩ enabũ shanẽ ibuhaira ẽ matu ishũshanai”, ikũkaĩkĩ detenamenikabu cavalõ tarãbaĩti betsa betsapa hawẽ ibuana katukĩ itxawakubaĩkĩ detenamenikabu cavalo katsaumemisbu katukĩ habũ meketi wakĩ 50 hunibu hawena wakĩ katutã hiwekũkaĩkĩ ⁶haska Adoniasĩ akai Davi yuibiabu hawẽ bake Adonias nemakubaĩsma inũ ha haskaitiã: “Mĩ haskanũ ika ikai?” iwanã, bebũkiri unãkĩ yukaisma inikiaki. Hanua Absalão ha dukũ kaini hawẽrua inikẽ ha katxu Adonias kaĩriani habiaskari hawẽrua irianikiaki. ⁷Hau Adonias hatũ shanẽ ibuhairanũ, iwanã, Zeruiã bake Joabe inũ hawenabu Deusbe hãtxashunika Abiatarbe yubakaimawẽ taeshũ ha dabetũ Adonias merabewakubainaibũ ⁸hakia hawenabu Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ Joiadã huni bake Benaia inũ, Deusũ hãtxa yuishunika Natã inũ, Davi haibuhaira merabewanika Simeĩ inũ, Reĩ inũ, detenamenikabũ Davi merabewamisbũ habu kushipabũ Adonias betxipaikatsi ikabumakẽ

⁹shaba betsatiã: “Ë hatũ shanẽ ibuhaira ishanai”, ikĩ hatu unãti wamanũ, iwanã, besĩ itamama wakatsi hawẽ tsumabu yunua Rogelĩ ùpash txatxa dapi Zoelete mai pakea kesha unãti mishki ewapa anushũ txashuwã inũ ina awa inũ ina awa bene yume bena hawẽ hubu meshtemisbu shuahairabu tesẽ keyushũ dashpe keyushũ hawẽ nami bawakĩ keyuriabuma Adoniasĩ betsabu Davi huni bake betsabu besti inũ Judã enabũ shanẽ ibuhaira Davi dayashũmisbu hatubetã pi benimakatsi Adoniasĩ hatu kena bea itxabũ ¹⁰hakia hati hatu kenamarã, Deusũ hãtxa yuishunika Natã inũ Davi mekemisbu shanẽ ibu Benaia inũ, Davi detenamenikabũ merabewamisbu inũ, hawẽ betsa Salomão Adoniasĩ habube iama ikẽ

¹¹haskaibu Natãnẽ nĩkatã Salomãonẽ ewa Bate-Seba anu kashũ habe hãtxakĩ yuikĩ:

—Davi nukũ shanẽ ibuhaira ma tsuã banabimawana ikimẽkaĩ. Ha hawẽ aĩ betsa Hagitẽ bake Adonias: “Ë matũ shanẽ ibuhaira benaki”, ikĩ yuikĩ hatu pimai benimairã, mĩ ma nĩkamẽ? ¹²Mia inũ mĩ bake Salomão mã mawayamashanũ unanepa hãtxa ẽ mia tapĩmai ea nĩkawe. ¹³Shanẽ ibu Davi anu kashũ eska yuitãwẽ: “Ë shanẽ ibuũ, ẽ bake Salomãonẽ Israelĩ enabu yunui hau hatũ shanẽ ibuhairashũkũkaĩshanũ mĩ ebe yubakabiainmakẽ haskai Adonias shanẽ ibui taeimẽkaĩ?” akĩ na habias hãtxa mĩ yuiaya ¹⁴eari hikitã haska mĩ yuiai keskari eãri habiasri Davi ẽ mia yuishuni kaii— aka

¹⁵hawẽ hãtxa nĩkatã hanu Davi ushamis dĩtu anu Bate-Seba kai hikia shanẽ ibuhaira Davi anibuhaira Suném anua txipash Abisague merabewaya ¹⁶Bate-Seba dãti iki beti ika dakakẽ shanẽ ibuhaira Davi yukakĩ:

—Mĩ hawa ea yuikatsis ikai?— aka

¹⁷kemakĩ yuikĩ:

—Ĕ shanē ibuĩ, mia yuipa? Mia katxu mĩ bake Salomão Israelĩ enabu shanē ibui mĩ shanē ibui tsaumis anu tsaushũ hau hatu yunukubaĩshanũ mĩ mekenika Senhor Deusũ kenawē mĩ ma ebe yubakabaiamakē ¹⁸ mia hawa banabimamabia: “Ĕ matũ shanē ibuhaira benaki”, ikĩ Adoniasĩ hatu yuikiaki, ikisrã. ¹⁹ Ina awa inũ ina awa hubuuma shuahairabu inũ txashuwã itxapa tesēshũ dashpeshũ hawē nami ma pewabu hau habetã pinũbũ mĩ huni bake betsabu inũ Deusbe nukunabu hãtxashunika Abiatar inũ detenamenikabu shanē ibu Joabe Adoniasĩ hatu kenashũ ma hatu pimaikiaki. Hakia mĩ merabewanika mĩ bake Salomão kenamaki. ²⁰ Mia katxu tsuara Israelĩ enabu shanē ibuhaira ikũkaĩshanai mĩ katushanai unãkatsi dasibitũ manakanikiki. ²¹ Mĩ hawa katuama Adonias shanē ibukũkaĩkĩ mĩ mawakē mĩ bake Salomão inũ ea tenãtiruki— iki

²² habe hãtxai heneriamakē hawē dũtu hikiti shui anu Deusũ hãtxa yuishunikari Natã ma hua hikikatsi ikaya ²³ Davi mekemisbũ yuiabu hau hikinũ Davĩ hatu yunua hanushũ bitxiabu Bate-Seba kaĩkiranaya Natã hikia dãti iki beti ishũ ²⁴ Davi yukakĩ:

—Mia katxu Adonias shanē ibuhairakũkaĩshanai mĩ ma yunuamē? ²⁵ Na habiatiã ina awa inũ ina awa hubu meshtemisbu shua inũ txashuwã itxapa tesēshũ dashpeshũ ma bawabu mĩ huni bake betsabu inũ mĩ detenamenikabu shanē ibubu inũ nukunabu Deusbe hãtxashunika Abiatar Adoniasĩ hatu kena butubaĩ habetã pikĩ mabesh neshui benimakĩ hui kushipawē yuikĩ: “Nukũ shanē ibuhaira Adonias hau hiwepakenũwē”, ikaibũ ²⁶ hakia ea inũ, nukunabu Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ, mia mekemisbu shanē ibu Benaia Joiadã bake inũ, mĩ bake Salomão Adoniasĩ nuku habu pimakatsi kenamaki. ²⁷ Mĩ shanē ibunã, mĩ ma hatu yunuamē? Ĕ mĩ dayaru ea yuiama haskakĩ haratu mĩ bake mia katxu shanē ibushanai mĩ ea banabimamamē?— aka

Hau Salomão shanē ibuhairashanũ Davĩ shabakabi hatu yununikiaki, na hãtxarã

²⁸ hawē aĩ Bate-Seba ana hau kenanũbũ Davĩ hatu yunua ma iweaibũ Natã kaĩkainaya Bate-Seba ana hikia shanē ibuhaira Davi bebũ nia ²⁹ Davĩ hãtxa wakĩ yuikĩ:

—Ea txakabuwakubaĩkĩ ea datepayabu ea hatu beshteshũmis Senhor Deusũ ea nĩkaya shabakabi ĩ mia yuiiai. ³⁰ Ea katxu mĩ bake Salomão ĩ hanu shanē ibui tsaumis anu tsaushũ Israelĩ enabu dasibi yunui shanē ibuhairakũkaĩshanai ikis nukũ bake Salomão ĩ mia katushunai. Israelĩ enabu mekenika Senhor Deusũ ea nĩkaya ĩ mibe yubakaii— akaya

³¹ shanē ibuhaira Davi bebũ nia ana haki dãti iki beti ishũ hui kushipawē yuikĩ:

—Ĕ shanē ibuhaira Davi hau hiwepakenũwē!— ikaya

³² hanushũ nukunabu Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ Deusũ hãtxa yuishunika Natã inũ Joiadã bake Benaia hau benũbũ Davĩ hatu yunua

hatu yuiabu ha dabe inũ besti shanẽ ibu bebũ ma bea mapuabũ ³³hatu yuikĩ:

—Ea dayashũmisbu ẽ shanẽ ibububetã ẽ bake Salomão iyukĩ ẽ mula ea besti ẽ haki katsaumeakaĩmis katsaũtã ha pashku deti ika hawẽ kena Giom anu ẽ mulaki katsaũbaĩkĩ iyutãkãwẽ. ³⁴Harishũ Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira hau hatu ishũshanũ hatu unãti wamakĩ mĩ nukunabu Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ Deusũ hãtxa yuishunika Natãnẽ harishũ sheni ininipawẽ maukatãkãwẽ. Haska watã txashuwã mashũ hatu txã txã amakĩ: “Shanẽ ibuhaira Salomão hau hiwekũkaĩshanũwẽ”, akĩ dasibibũ hui kushipawẽ hatu yuimakubirãtãkãwẽ. ³⁵Hanushũ Israelĩ enabu inũ Judã enabu yunui hau shanẽ ibuhairakũkaĩshanũ ẽ ma katuawẽ taea iwekĩ ẽ shanẽ ibui hani tsaumis anu tsaua ẽ shãtukũ ha shanẽ ibuhairai ikũkaĩshanai ẽ hiwe hawẽrua ewapa anu habe betãkãwẽ— hatu wa ³⁶Joiadã bake Benaia kemakĩ yuikĩ:

—Habiasakari! Ẽ shanẽ ibuhaira Davĩ mekenika Senhor Deusũ hau habiasakari yunukubainũwẽ! ³⁷Haska mia merabewakubirãmis habiasakari wakĩ Senhor Deusũ hau Salomão merabewakubainũwẽ, shanẽ ibu kushipahaira wakĩ mĩ imis mia binumakinã— ikaya

³⁸hanua hawenabu Deusbe hãtxashunika Zadoque inũ Deusũ hãtxa yuishunika Natã inũ Joiadã bake Benaia detenamenikabu Quereteu nawabu inũ Peleteu nawabũ Davĩ mekemisbube bushũ Davĩ mula Salomão katsaũtã pashku debu deti ika Giom anu iyushũ ³⁹Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anushũ sheni inĩti mashũkia bitã Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira hatu unãti wamakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika Zadoquẽ Salomão sheni ininipa maukatã txashuwã mashũ hatu txã txã amakĩ dasibi ha hatube buabũ hui kushipawẽ yuikĩ: “Shanẽ ibuhaira Salomão hau hiwekũkaĩshanũwẽ!” akubaĩkĩ ⁴⁰haria dasibibu benima txakayamabirãkĩ teperewe mawakubaĩkĩ Salomão mula katsaumekainai dasibibũ txibaĩ sai sai iki xããkĩ itxakayamakubainaibũ mai beshakũkainaya

⁴¹Adonias inũ ha hatubetã pikĩ meneai bũ Jerusalém anu bei sai sai iki xããkĩ ikubiranaibu habũ ana nĩkaya txashuwã mashũ txã txã akubiranaibu Joabẽ hatubetã nĩkai yuka iki:

—Hawamẽ? Haskai hãtxawãtxakayamakanimẽkaĩ, Jerusalém anuarã?— ikaya

⁴²Joabe hãtxa heneriama nukunabu Deusbe hãtxashunika Abiatarĩ bake Jônatas Jerusalém anua kai hikiai Adoniasĩ uĩtã yuikĩ:

—Hikiwe, mĩ huni mẽtsisipa kushipawẽ taea kaka pepa mĩ nuku beshuĩmẽkainã— aka

⁴³Jônatasã kemakĩ Adonias yuikĩ:

—Haskamaki. Shanẽ ibuhaira Davi yununikatũ Salomão katukĩ Israelĩ enabu nukũ shanẽ ibuhaira washuki. ⁴⁴Deusbe nukunabu hãtxashunika

Zadoque inũ, Deusũ hãtxa yuishunika Natã inũ, Joiadã bake Benaia inũ, Davi mekenikabu Quereteu nawabu inũ, Peleteu nawabũ hau Salomão iyukĩ mekebainũbũ shanẽ ibuhaira Davĩ hatu yunushuki. Shanẽ ibũ hatu yunua hawẽ mulaki Salomão haki katsaũtã Giom anu iyubu ⁴⁵Israeli enabu shanẽ ibuhaira hatu unãti wamakĩ Deusbe nukunabu hãtxashunika Zadoque inũ Deusũ hãtxa yuishunika Natãnẽ Salomão sheni ininipa maukai dasibibũ uĩtã benima txakayamai txĩtũbirãkanikiki, haskawẽ taea Jerusalém anu hiweabu sai sai itxakayamakubiranaibu mã nĩkairã. ⁴⁶Hã dikabi shanẽ ibuhairatũ tsauti ibuwai Salomão ma inai haki tsausshuki. ⁴⁷Haska bestima Davĩ dayarubu dasibi benimai bushũ yuikĩ: “Deusũ hau Salomão duawakubaĩshanũwẽ, shanẽ ibu kushipa wakĩ mia binumakinã”, akeakeaibũ shanẽ ibuhaira Davĩ Deus kẽwaĩ hawẽ dakati anu beti ishũ ⁴⁸hatu yuikĩ: “Ë bake kayabi shanẽ ibuhairai shanẽ ibuhairatũ tsauti anu ma tsaua ã beruwẽ ã uiaĩwẽ taeshũ Israeli enabu mekenika Senhor Deus benimawakĩ duawakĩ hau kẽwãkubaĩshanũbũwẽ”, akai nĩkashũ ea yuikãshuki— akĩ Jõnatasã Adonias yuia

⁴⁹Adonias shanẽ ibuhairanũ, iwanã, hatu itxawatã pimai habũ nĩkatã haki datei saki saki iki taei benitã bestibu tibi pashai bũ ⁵⁰hatu haska waiwẽ taea: “Salomãonẽ ea detetiruki”, ika datei Adonias hari benikaini Deuski nukuti tari hiwe pũtenibu anu ka hau Salomãonẽ ea kupikĩ tenãyamanũ ika hawẽ kẽwãti txi tapu mashũ keska hawẽ ishãxãkã tsuma dakakẽ ⁵¹uĩbaĩ tsuara kashũ Salomão yuikĩ:

—Mĩ shanẽ ibuhairaiwẽ taea miki Adonias datei hau mĩ deteyamanũ Deuski nukuti tari hiwe anushũ hawẽ kẽwãti txi tapu mashũ keska Adoniasĩ tsuma dakashũ yuikĩ: “Hau ea tenãyamanũ, ishũ shanẽ ibuhaira Salomão ebe yubakatiru ã ea akaii”, itã haska hawẽ hãtxa ea bemashuki— aka

⁵²Salomãonẽ nĩkatã yuikĩ:

—Peki. Huni pepa keska ikũkainaya hawa txakabuma ishanikiki. Hawẽ yurakiri ã hawa meamahaira ishanaii. Hakia hawara txakabu hakiri ã betxiarã, mawashanikiki— itã

⁵³Deus kẽwãti txi tapu anua hau iwenũbũ Salomãonẽ hatu yunua kashũ Adonias iweabu hau hawẽ nuinũ shanẽ ibuhaira Salomão bebũ Adonias di iki beutã beti ika daka Salomãonẽ yunukĩ: “Hawa txakabuwama mĩ hiwekũkaĩkatsis ikairã, mĩ hiwe anu unanuma kariwe”, aka hawa yuiama benimai kaĩkaikẽ

Hawẽ henekĩ Davĩ hawẽ bake hãtxa wakĩ yununikiaki, na hãtxarã

2 ¹Davi ma mawa kemashũ unãkĩ hawẽ bake Salomão Davĩ yunukĩ: ²“Ma ã mawa kemaii. Yura dasibibu imisbu keskai nukũ shenipabuki ã nukui kashanaii. ³Eamaki mẽtsisipai huni kushipakũkaĩshãwẽ. Hanira mĩ kai inũ hawara mĩ akubainai hau Senhor Deusũ mia

merabewakubaishanū haska Moisi keneni hawē yunuti inū hawē nemati inū dasibi haska betxipaiai unākī haska mī mekenika Senhor Deusū mia yunuai keska besti akubaishāwē. ⁴ Senhor Deusū bebūkirī ea yubaniwē taea mā ē bakebū matū shinā hirabiwē inū matū yushī hirabiwē mā enabu pakubaikī hawa txakabuwama txanima ibubis mekei pe hiwekūkaini mā enabu Israelī enabu shanē ibuhairai ikubaishākanaii, hawa heneama ipakeirā, mā Senhor Deusū hātxa txibākubainaiburā.

⁵ Betsarā, eska wakī ē pui Zeruiā bake Joabē ea dake wani mī unai. Ē detenamenikabu shanē ibu dabe Ner bake Abner inū Jéterī bake Amasa hanu unanuma hiweabū hatu parātā ha dabe Joabē txatxi dabekī hatu tenaniki, detenemekī hawenabu tenaibuwē taeshū Joabē hatu kupikinā. Haska wakī hatu parākī shabakabi txatxishū Israelī enabu dasibi Joabē ekiri hatu txakabu shināmaniki. ⁶ Joabē hatu tenani txakabukē eā ē hawa wamahairawē taeshū hau unanuma Joabe mawayamashanū unanepakai hau hatūri bika tenenū bika tenemakī Joabe tenāshāwē, ea kupishūkinā. ⁷ Hamē betsarā, yura betsabu habū ea duawanibu ea haburi pepa washūkubaishāwē. Mī betsa Absalāo anua ē pashaima Gileade mai pakea anushū Barzilai ewē nuikī hawara nū hayama nuku inākī ea mekekubainimawē taeshū Barzilai enabu duawakubaishāwē. Jerusalém anu hawē huni bakebu bai beaibu hatu itā mī tapu anushū hatubetā pikubaishāwē. ⁸ Hanua huni betsā ea haska wani uiwē. Benjaminnē enabu betsa Baurim anu hiweni hawē kena Gerā huni bake Simeinenu Jerusalém anu mibe hiweaki. Absalāo shanē ibuaitiā pashai Maanaim anu ē kaya ea txakabuhairawakī ea yupukubaīyamaki. Absalāo enabu, enabū hatu maemaimakē nū ana txītūkiranaya Hene Jordāo anu eki nukukī ea ikashū ea daewakī ē Simeitenāyamanū ea yuka Senhor Deusū ea nīkaya ē habe yubakayamaki. ⁹ Habiaskabiakē Simeī ea txakabuwayamarā, miarā, hakimayamashāwē. Miarā, mī unanepaki. Haska mī wakatsis ikai kupishāwē. Hau unanuma mawayamashanū Simeī bika tenemakī hatu tenāmarshāwē”, aka

Davi mawanikiaki, na hātstarā

(1 Cr 29.26-30)

¹⁰ Davi hatū shenipabu anu itxai kai unanuma mawa Jerusalém anu hanu ha dukū mishkiwē hatu kenemabaunibu anu hawē kena bena wakī: “Davi Maeki”, anibu anu hawē yura maiwanibukiaki. ¹¹ Shanē ibuhairai taei Hebrom anu 7 ano itā hanua maei Jerusalém anu 33 ano ikūkaini habiati dasia 40 ano Israelī enabu Davi hatū shanē ibuhairashūkūkainikiaki. ¹² Txipu Davi mawariama hawē epā shātukū Salomāo shanē ibui taekaini kushipakūkaini shanē ibuai tsuā mebītiruma pepa inikiaki.

Egito shanē ibu Faraonē aibu bake Salomāonē binikiaki, na hātstarā

3 ¹ Ana habe detenametima wakī Egito shanē ibu Faraó ena wai Salomāo habe yubakatā hanubi hawē aibu bake aiwātā

Davī mae mishki kenebaunibu anu iyui hikima hanu hiweyushū hatu yunukubainaya Salomāonē hiwe ewapa hawēruahaira wakī keyushūriabuma inū, Senhor Deuski nukuti mishki hiwe wakī keyushūriabumari inū, Jerusalém mananā mishki kenebaūkī ma mene kemaibū ² Senhor Deus kēwāti hiwe keyuriabumawē taeshū habū Deus ikūwābumā amisbu keska wakī hatū beya txibākī mati keyatapa betsa betsapa anushū Senhor Deus kēwākī txashuwā tesēshū dashpekī keyutā hawē sheni bishū sheni ininipayabi txiwē menukī keyukī hawē namiri bawashū Senhor Deus kēwākī pikubainaibū

Hawē unanepati Salomāonē Deus yukanikiaki, na hātcharā
(2 Cr 1.1-13)

³ Salomāonē Senhor Deus betxipaikī benimawakī haska hawē epā Deusū yunuti Davī kenekubaini nīkakī txibākubaikī hakia hawenabū akai keska wakī mananā kashū Senhor Deus kēwākī inabu nami inū hawē sheni inītiyabi txiwē menukī Salomāonē hatubetā ariakubaini ⁴ mae Gibeão anu mati keyatapa anushū hanushūs yurā kaiā itxapahairatū betxipaikī Senhor Deus kēwai bumisbu anu inabu nami inū sheni inīti Senhor Deus kuashunū ika Salomāo habianuri kariashū 1.000 txashuwā hatu tesēmakubaikī txiwē txashuwā bushīshū bestibu tibi hatu menu keyumakubaikī Salomāonē Senhor Deus benimawakubaina

⁵ mae Gibeão anu meshu merā Salomāo usha daka namaya Senhor Deus hushū Salomāo yuikī: “Hawara mī ea yukakatsis ikai ea yukawe, ē mia ināshanairā”, aka

⁶ Salomāonē kemakī yuikī: “Mī dayaru Davi ē eparā, mī katukī taewatā duwakī mī mekekubainiki. Hiwekūkaikī mia bebūshū mikiri pe shinākī pepa wakubaikī mia txibaī txitūismawē taeshū betxipaihairakī ea hawē huni bake Israelī enabu shanē ibuhairawakī katushū mī eari yunuimaki. ⁷ Ē mekenika Senhor Deusuū, ē berunā ē shinā hayariamabiakē miā ē epa Davī shātukū mī ea tsauīmaki, Israelī enabu ē yunukubaīshanunā. ⁸ Yurā kaiā minabu wakī mī hatu katuni mirimahaira tsuā hati shinākī tana keyutiruma anu ē hatu shanē ibushuni ē hatu bebushunaii. ⁹ Minabu mekekī ē hatu yunukubaīshanū hawē hatu pe yunukubaīti kushipa ea ināwē, pepa inū txakabu unāti sharawakinā. Mī ea haska wamakē ha yurā kaiā mirima tsuā hatu pe mekekī yunutirumakī”,

¹⁰ Salomāonē haska yuka Senhor Deus benimakī ¹¹ yuikī: “Hiwea txaiapa mī ea yukama inū, mabu inū pei itxapa mī ea yukama inū, miki sinataibu hau mawashanūbū mī ea yukama hakia unākī nīkakī ē pe shanē ibukī yunukubaīshanū ishū shinākī shabakabi mī ea yukashuwē taeshū ¹² haska mī ea yukai ē mia ashūkubaīshanaii. Hawē unanepati inū shinā shabakabiti mī bushka merā ē mia unāmakubaīshanaii. Mī iriamakē tsua haska hayama inibu inū unuri tsuā mia binūbaū txipu

haska hayama inūbarikanikiki. ¹³Ha inū, haska mĩ ea yukama ibiashu mabu inū pei mirima inū hawara hawēruahaira haska uĩsbuma ē mia ināriakubaĩshanai. Mĩ hiweyukūkainaya shanē ibuhaira betsa mia keska hayama ishanikiki. ¹⁴Haska shinākĩ ē betxipaiai akubaĩkĩ ē yunuti inū ē nemati mĩ txibākubainaya haska mĩ epa Davĩ txibani keska mĩ ikaya bari itxapa ē mia hiwemayukubaĩshanai”, aka

¹⁵nĩkatā teku ikirā bestēshū: “Ē namaiwē Senhor Deusū ea hātxa washuki”, ikĩ shinākubirani Jerusalém anu txitūkirani hikitā Senhor Deus hawē shenipabube yubakani hātxa aruni bau bebū nishū txashuwā bestitxai tesēshū txi tapu anushū txashuwā hirabi menukĩ hawē kuĩ manaĩri puebainai Senhor Deusū shetei benimaya Salomāonē haska washūkĩ keyutā txashuwā mirima tesēshū dashpeshū hawē sheni besti bikĩ keyushū sheni inĩtiyabi hau menukĩ keyushunübū Salomāonē hatu yunua akubaĩkĩ keyushunaibū ha txashuwā nami itxapa hau bawakĩ keyunübū Salomāonē hatu ana yunua bawakĩ keyuaibū Senhor Deus daewakĩ kēwākĩ hawē mekenikabu dasibibu hatu benimawakĩ pimakĩ Salomāonē hatubetā pinikiaki.

Salomāo unanepakĩ shabakabi hatu uĩmanikiaki, na hātstarā

¹⁶Haskaitiā aĩbu hininipa dabe shanē ibuhaira Salomāonē hau hatu merabewanū ishū uinū ika buabu hau hikinübū Salomāonē hawē mekenika yunua hatu bitxiabu Salomāo bebū ha dabe nishū ¹⁷betsā dukū yuikĩ:

—Ē shanē ibuū, nuku uĩwē! Na ē haibu inū earā, habias hiwe anu nū ikaki. Habias hiwe anu nū hiwea ea dukū huni bake ē kaĩshinaki.

¹⁸Shaba dabe inū besti kaya na ē haiburi huni bake kaĩriashinaki. Nuku dabe habias hiwe anu nū hiwekē tsua betsa hayamakē nuku daves nū hiweshinaki. ¹⁹Hakia meshu betsatiā hawē huni bake mamaki na aĩbu dakashū bakeishta tenātā ²⁰yamenapū hawē bake tenā unātā ē usha anu benikaini kashū ea dapikea ē bake hune bishū, hawē bake mawa bushū ea hanashūtā ē bake hiwea bibirā hubūkē ²¹penama bestēkauā ē bake txutxu amanū, iwanā, benikauā ma ē bake mawa ē betxibia hanushū ma penai shabahairakē uĩhairakĩ ha bake ē kaĩshina hama ē betxishinaki— ikaya ²²huni bake ikushū ha aĩbu betsā hawaira yuikĩ:

—Haskamaki. Mĩ bakerā, mawashinaki. Na enarā, hiweaki— ikaya hakia ha dukū txanishutū kemakĩ yuikĩ:

—Haskamaki. Mĩ bakerā, txanima mawashinaki. Ha ena mĩ ea maēwākĩ biāshinarā, hiweaki— iki

shanē ibu bebunua aĩbu dabe txitenamerabeaibū, ²³haskaibu nĩkatā shanē ibuhaira Salomāonē shinākĩ:

—Natū yuikĩ: “Ē bake hiweaki inū betsa ma mawashinaki”, ikanikiki. Hakia betsā yuikĩ: “Haskamaki”, irabekanikiki. Ha haskarabeaiburā, haratu txanima kayabimē?— itā ²⁴hawē tsumabu yunukĩ:

—Matxatu txaipa kenuhaira ea beshūkāwě— hatu wa matxatu bitāshū shanē ibu inābu ²⁵shanē ibū hatu yunukī:

—Ha bake hiwea namakis meshtetā ha aību dabe hatu inākāwě— hatu wa

²⁶hakia nemakī hawē bake hiweawē nuihairakī hawē ewa kayabitū shanē ibu yuikī:

—Ē shanē ibuū, haskamaki. Ea nīkawe. Na bakeishta tenāma aību betsa ināwě— aka

hakia aību betsā yuikī:

—Enama inū minamaki, nū ikairā, hau tuash anūbūwě— ikaya

²⁷shanē ibū hatu nemakī kemakī:

—Bakeishta hau mawayamanū ha aībū benukatsis ikamarā, txanima hawē ewa kayabiki. Ha bakeishta tenāma ha inākāwě— hatu wa ma bakeishta inābu

²⁸ha aību dabe ha irabeaibu hatū txakabu unāti watā Salomāonē hatu pewashina Israelī enabū nīkaibū, hau Salomāo unanepakī pe hatu yunukubaīshanū Deusū haska inaīma hatu pewakī unākubainai dasibi Israelbū unaī hawē datekī hawa txakabu hakiri yuiama ikubainibukiaki.

Salomāo Tiro shanē ibuhaira Hirāobe yubakanikiaki, na hātstarā
(2 Cr 2.1-18)

5 ¹Hawē epa Davī shātukū Israelī enabu hau hatū shanē ibuhaira ikūkaīshanū Salomāo ma katuimabu Tiro shanē ibuhaira Hirāo tapītā hawē epa Davi haibuwai betxīpaikubainiwē taeshū Salomāo haibuwakatsis ikī Salomāobe hau hātshashūtanūbū, iwanā, Hirāo hawē hātshashunikabu hatu yunua ²bushū hau hawē hātsha yuīshūtanūbū eska Salomāonē hatu yuikī: ³“Ē epaki sinataibu Senhor Deusū hatu maemamariama nemai ē epa hatube detenamekūkaīmiswē taeshū hawē mekenika Senhor Deus hanushū kēwāti hiwe ē epā ashūtiruma ikūkainima mī unaiī. ⁴Hakia ē mekenika Senhor Deusū ma nuku unanuma hiwemakubainaya nukuki sinatataibu inū hamapai txakabu nū ana hayamaki. ⁵Senhor Deusū ē epa yuikī: ‘Mī shātukū hau Israelī enabu yunui shanē ibuhairakūkaīshanū mī bake katukī ē kushipa waiwē taeshū hatū ē kēwāti hiwe ea ashūshunikiki’, akī ē epa yubaniwē taeshū ē mekenika Senhor Deus hanushū kēwāti hiwe templo hawērua ē ashūkatsis ikaii. ⁶Haskawē taeshū mai pakea Líbano mati matipa anushū hau kusha ea meshteshunūbū hatu ea yunushūwē. Ē dayarubū matū dayarubu hatu merabewashākanikiki. Haska Sidom nawabū hi sēkea unāhairakī pewamisbu enabu betsā habiaskari watirubumarā, mī unāhairaiwē taeshū mī dayarubū ea dayashunaibū hawara mī ea yukai ē mia pakashanai”, aka Salomāonē hātsha bushū ⁷hatū shanē ibu Hirāo yuiabu Salomāonē hātsha nīkatā shinā txākaī benimakī yuikī: “Hawenabu mirimabu hau yunukubaīshanū

Senhor Deusū Davī huni bake unanepa ma ināwē taeshū Senhor Deus kēwanākāwē”, itā

⁸hau hawē hātxari bushūtāshanūbū Salomão keneshūkī: “Mī hātxa mī ea bemashina bishū ē uīshuki. Peki. Ha hi kusha hau mia sēkeshūkubaīshanūbū ē hatu mia yunushunaii. ⁹Líbano mati matipa anushū hi bestibu tibi deratā hawē mebi meshteki keyukubainaibu shukua betsabū hawē hi hirabi txaipa sharabaīkī matxi butemabaīkī ianēwā kesha mātixītā hanua ana txītūkaī hi itxapa sharabirābirākī ianēwā kesha hanus mātixībirābirākī hawa heneama ushe itxapa habias dayakubainaibū, shukua betsabū keku tibi watā ianēwā pasu bukī sulkiri bukubaīkī hanu mī ea yunushanai anu keti atā hi keku pekatā hene anua neshebaībaīkī maspu wakubaīkī heneama ushe itxapa habias dayakubainaibū hanua mī dayarubū Jerusalém anu bukubaīshākanikiki. Hati mī betxipaiai mī ea yunuaiti nū heneshanaii.

Hamē minarā, haska ē hiwe ewapa hawērua anu ebe dayaibu inū enabu ē hiwe anu ebe hiweabu hau pikubaīshanūbū hawara piti mī haya ē mia yukai ea inākubaīshāwē”, aka hawē hātxa keneshūkī keyua Salomão anu hau butanūbū shanē ibu Hirão hatu yunua bushū Salomão inābu

¹⁰hawē hātxa Salomōnē betxipaikī hati hi Salomão hayakatsi ikī Hirão yukaima inākubainaya ¹¹Hirão hiwe ewapa hawērua anu hiweabū hau ha pikubainūbū ano tibi 20.000 kuki shekiwā trigo inū 20 tambu oliva sheni pepa Salomōnē Hirão inākubainaya ¹²haska Senhor Deusū Salomão yubaimashū hawē unanepa shinā shabakabi ma inaīmawē taea hawē unanuma hiwekaīkī Salomão Hirãoibe yubakanikiaki.

¹³Habiatiāri huni kushipabu mirima Líbano anu hau habu dayashūkubaīshanūbū Israelī enabu mae tibi anua hawē shanē ibu beshmasbū hau hatu katukubaūtanūbū Salomōnē hatu yunua Israelī enabū mae tibi anu uīkubaūkī bestibu tibi katukubaūkī 30.000 dayaru tsuma wakī hatu itxawabū ¹⁴hanushū shanē ibuhairatū hawē dayakapa shanē ibu Adonirão katutā Líbano anu yununikiaki. Hanushū habu dayatātāshanaibu hatu pashkakī 10.000 hunibu shukuabu dabe inū besti watā ushe bestitxai nitxī hau dayashanūbū shukuabu tibi hawa hatu pakama piti besti inākī ano tibi hatu yunukubainaya hatu haska wakubaina habu dukū shukuabu buabu Líbano nawabube hi dayai ushe bestitxai dayai menetanaibū hatū hiwe anu bua hari ushe dabe dayaibū hanua ha katxu shukua betsari bui hikia haburi dayaibū habu dukū shukuabu hatū hiwe anu beabū ana ushe bestitxai dayai meneai bu ana ha katxu shukuabu bui hikia dayariaibū ha katxu shukuabu hatū hiwe anu bea dayaibū ana ushe bestitxai dayai meneai bu habu dukū butanima ana dayai bui hikiabu ha shukua dabe inū besti haska wakubainaibu hawenabus tsua nuitapabumakē ¹⁵Salomōnē hawē mai pakea anua

hawě dayarubu hatu dayamakubaini mati matipa anushū 80.000 mishki ewapa pewaibu inū 70.000 hi txaipa inū mishki ewapa sharabainaibu inū 16 3,300 shanē ibu beshmasbū habū dayarubu yunukubaïmisbu hati tana keyuama 17Deus kēwāti hiwe hemaĩtĩ anu haki tsamabaũti hau ashunũbū mishki ewapa datsai daya karuhairakĩ 6 deshū wakĩ habiatiubus mishki mirima hau bishũtanũbū shanē ibuhaira Salomãonē hatu yunua 18mae betsa Gebal Jerusalém dapi hiweabū hanushū hi inū mishki pewakubaïmisbu anu Salomão habū hi inū mishki dayakĩ pewashunikabu inū Hirão hi dayakĩ pewai unanepahairabū hatū mae Gebal anua bei Jerusalém dapi hiwea 7 ano Israelĩ enabube dayakĩ Senhor Deus kēwāti hiwe hau ashunũbū haska wati waima txibākĩ hawě mishki tibi tanakĩ pewakubaĩkĩ bitā bitākĩ inū bebirā bebirākĩ mātixishunibukiaki.

**Salomãonē Senhor Deus kēwāti hiwe templo hatu
amanikiaki, na hãtxarã
(2 Cr 3.1-14)**

6 1Hawě shenipabu Israelĩ enabu Egito anua pashai tashnibiranibu 480 ano binukainaya ma 4 ano Salomão shanē ibukũkaĩkĩ ushe ha katxu hawě kena Zivetiã Senhor Deus kēwāti hiwe wakĩ hau daya taebainũbū Salomãonē hatu yunua 2hatishū kesua inū hatia masua hawě txaiparã, 27 metro inū hawě hashpa 9 metro inū hawě keyataparã, 13 metro meio akĩ keyuabu 3hanu hikiti shui bebū hawě bepuru hanu utati deshaba wakĩ Salomãonē hatu yunua ana txitxikĩ haska wakĩ hawě txaipa 9 metro ha kēwāti hiwe hawě hashpa habiatiubukūs wakĩ hawě deshaba 4 metro meio inū hawě keyatapa 8 metro wakĩ txipu mane txibu washanaibu unātã hi txibu nitxiãbu 4hawě txaipa ispi dabe anu hanu niwe hikiti shui mane nanitxĩkĩ hau hashu wanũbū Salomãonē hatu yunua niwe hikiti shui anu mane nũkupabu betsa betsapa nakishkunabu 5hawě kēwāti hiwe ispibukū ha dapi dĩtu dabe wakĩ aruti tapu itxapa wakĩ dabe inū besti tapa hau anũbū Salomão hatu yunuria 6hawě kēwāti hiwe mishki kene anu haki nakishkū mistuti shui wakatsi ikama hawě kēwāti hiwe mishki kene anu hawě nakishkū hanati watã ha dukū hanu aruti tapu hawě nashaba 2 metro 20 centĩmetro inū hawě keyatapa anu hawě kēwāti hiwe kene 45 centĩmetro hashu watãri ha katxu manaũri aruti tapu hawě hashpa nashaba 2 metro 70 centĩmetro ana ha katxu manaũri aruti tapu hawě henea nashaba hashpa 3 metro 10 centĩmetro hawě keyatapa anu hawě kēwāti hiwe kene ana 45 centĩmetro hashu watãri haska wakĩ Senhor Deus kēwāti hiwe templo kene anu sheshakubaĩkĩ hawě aruti dĩtu tibi keyuabu 7Senhor Deus kēwāti hiwe wakĩ mishki tibi ewapa inū hatiubuma betsa betsapa bebũkiri 6 sapa kerã tibi hatiubus kesua inū hatia masua wakĩ datsakĩ pehairawaimabuwě taea mae betsa anua mishki bebirã bebirākĩ bari

itxapa hanus māt̄xīkubainimabū hawē mastati inū due inū hawē mane dayati betsa betsapa ana hawa tsuā meamawē taea tsuā kusha kusha akama nishmahaira dayakī tsama bestiaibū ⁸ Senhor Deus kēwāti hiwe ispi yusiuri hawē aruti dītu ha dukū tapu hikiti shui beputiya wabu, hawē inakaīti tapaiti sharabu wakeakeabu ha katxu tapa inū ana ha katxu tapa anu keyutā hanushū dasibi tapaiti wabaikī txītuā akeakebaikī meneabu

⁹ hawē kēwāti templo mishki kene ma keyuabu kusha tuash ewapa 9 metro keyatapa beshā hawērua tsamīkī kekūbaikī keyushū hawē ixkixkūki netābaikī keyuabū ¹⁰ hawē kēwāti hiwe dūkebauna hawē aruti hawē keyatapa 2 metro 20 centímetro kusha nakishkū tibi hawē kēwāti hiwe kene anu sheti akī pehaira washinabu ¹¹ Senhor Deusū Salomāo yunukubaīshīshū ana yuikī: ¹² “Na hanushū ea kēwāti hiwe mī ma menekubainaiwē taeshū ē mia yuiāi ea nīkawe. Haska mī shenipabu ē yununi hāt̄xa nīkakubaini pe hiwekaikī ē yunuti hāt̄xa inū ē nemati hāt̄xa mī txibākubainaya haska mikiri mī epa Davi ē yubani ē mia ashūkubaīshanaii. ¹³ Mī haskaya Israelī enabube ē hiwekūkaīshanaii. Enabu Israelī enaburā, ē hatu putama ikūkaīshanaii”, aka

¹⁴ Senhor Deus kēwāti hiwe uke merā keyukatsis ikī Salomāonē ana hatu yunua ¹⁵⁻¹⁶ kusha tuash sapa itxapawē uke merā mishki kene keyubiakē ana hamamaki kebēbaūkī manaūri inū namā tsamībaūkī keyushū mishki tapabiakē hi betsa cedro nukū hāt̄xawē yuiarā, buni keskarā, haska ha tuashwē atximabaūkī keyuabu hawē shenipabube Senhor Deus yubakani hāt̄xa aruni bau hanu tsaūti ha pake betsa petxiuri nashaba 9 metro washīabu kenakī: “Dītu Meribihairaki”, akī kenati watā ha dītu betsa pakekī tari keshtupawē kebēkī pūtebaikī keyuabu ¹⁷ ha Dītu Meribihaira bebū dītu nashaba betsa hawē txaipa 18 metro wanibukiaki. ¹⁸ Senhor Deus kēwāti mishki hiwebiakē uke merā uīt̄ima wakī kushawē bebetā nupewē dami wakī ni hua inū ni bimi keska wakī hawē kene dau wakī hawērua wanibukiaki.

Senhor Deus Salomāobe yubakanikiaki, na hāt̄xarā

(2 Cr 7.11-22)

9 ¹ Haska wakubaikātsi ikī Senhor Deus kēwāti hiwe inū hawē hemaīti anu hamapai sharabu hatu wamakī habiatiāri hawē hiwe ewapa hawērua hatu amariakī Salomāonē hatu menemakē ² Gibeāo anua Senhor Deus Salomāoki nukuni keska ana ha katxu Salomāoki nukutā ³ ana habe hāt̄xakī yuikī: “Mī ebe hāt̄xakī ea kēwai inū mī ea ea akai mī hāt̄xa ē nīkayamaki. Ha kēwāti hiwe mī ma akima anu ē kena ikūkaīshanaiwē taeshū meribi ena wakī ē ma pepa washinaki. Mekekī uī ē hanu ikūkaīshanaii. ⁴ Hakia eskatiā haska mī epa Davi txakabuwakatsi ikama pe hiwekūkaini keskai ea bebunua miari pe hiwekūkaikī ē hatu yusini txibākī inū ē yunuti hāt̄xa inū ē nemati hāt̄xa miāri nīkai shanē

ibui mī hawē hiwekūkainaya ⁵Israelbu minabū hatu yunui hau shanē ibukubaīshanūbū bestitxai katushū ē shanē ibuhaira wakubaīshanaii. Mī epa Davi eā yuikī: ‘Mī ma mawakē hau mī shātukū Israelbū hatū shanē ibuwakī hawa heneama minabu bestitxai ē katukubaīshanaii’, aki ē habe yubakani shinākī eā miari yubakī ē mia ana mestēwaii. ⁶Hakia matu inū matū bakebu itxai pakubaini ea txibākī henetā ē yunuti hātxa inū ē nemati hātxa ē hatu yusini habū txibāma yushibu betsa betsapa duawakī hatu kēwaībū ⁷na mai pakea matū shenipabu ē ibu wamani anua Israelī enabu betsekī akawatā ē hatu putashanaii. Ha dikabi na kēwāti hiwe ē pepa washina ē ana shinākī mekeama ishanaii. Ha dikabi tsabura hiwebaunabū Israelī enabukiri shinaī kashekubaīshākanikiki. ⁸Ha dikabi mā ea heneshanai na kēwāti hiwe hawēruabia ibubis di iki hanus maspua manikē dasibibū daībaini e iki haki kashei tsuara yuka iki: ‘Na yurabu inū hatū kēwāti hiwe txakabuwakinā, haskakī Senhor Deusū haska wanimē?’ ikaya ⁹tsuāra kemakī yuikī: ‘Hatū mekenika Senhor Deusū hatū shenipabu Egitto anua hatu tashnimabiabirani hawē hātxa habū danākī ana txibāma yushibu betsa betsapa duawakī kēwākubainaibuwē taeshū txakabu betsa betsapa hatu anu yunukī Senhor Deusū hatu kupinikiaki’, akī yuikubaīshanikiki”, iki Senhor Deus Salomāobe hātханikiaki.

**Sabá anua nawa aību shanē ibuhaira Salomāobe hātханū ika
hunikiaki, na hātхарā
(2 Cr 9.1-12)**

10 ¹⁻² Senhor Deus kēwai Salomāo unanepahairakūkainaya txanibaunaibu Sabá anua nawa aību shanē ibuhairatū Salomāokiri bana nīkatā hawē yukati tibi itimaskawē hawē unanepa unāti wanū ika txaihairabiakē Jerusalém anu kai hawē mekenika kushipabu yura hawēruabu itxapabube inū, hawē dayarubu itxapa inū, camelo kamaki sheni inīti itxapaya inū, ouro mirima inū, hawē dauti hawērua betsa betsapa mirima peumatā bekubirani atimas hikiabu Salomāonē mekenikabū Sabá anua nawa aību shanē ibuhaira iweshū Salomāo bebū nitxiābu ha aībū hawē yukati itimaska inū bika haska bebūkiri shinaīma Salomāo yukakubaina ³hawē yukati tibi bestibu kemakī Salomāonē yuikubaīkī keyua, hawara aību shanē ibuhairatū yukati betsa Salomāonē huneama yui keyutiru inikiaki. ⁴Salomāonē unanepa hātxa nīkatā hanushū hawē hiwe hawērua ewapahaira waima uī keyutā ⁵shanē ibū tapu anushū piti pepa betsa betsapa hatu pimakubaīmis uīriakī hanu hawē unanepa shanē ibu beshmasbu pe hiwemisbu uī keyubaūkī hawē dayarubū tari hawērua saweria habū pe shinaī dayashūkubaīmisbu uīriakī shanē ibū piti inū hawē neshuti hawē tenāti dau hayamēkaī, iwanā, ha dukūtū pikī meshūmis unātā shanē ibu pimakī neshumakī akubaīmisbu uīriakī, Senhor

Deus kēwāti hiwe bebũ txashuwã tesēshũ txiwē hawē yura hirabi kuakī Salomãonē akubaĩmis dasibi haska sharabu uĩ keyutã haska wamis uĩkī shinaĩ hashpa daka e ikũkaĩkī ⁶ aĩbu shanē ibuhairatũ Salomão kēwãkī yuikī: “Mĩ unanepa hãtxa inũ haska hawara sharabu mĩ pewakubaĩmiskiri ē mae pakea anushũ ea yuiabu ē mikiri nĩkakubainimarã, mĩ txanimaki. ⁷Hakia haska bestima ea kayabis hushũ hanũkaĩ ē beruwē uĩkī haska ē nĩkaima keska eskatiã ē mia ikũwãtiruki. Mikiri pepa namakis besti ea yuimabuki. Haska ē nĩkakubainima mĩ unanepa inũ hamapai sharabu hayakī mĩ ma binuaki. ⁸Mia dapi itxashũ mĩ unanepa hãtxa nĩkai minabus inũ mĩ unanepabu inũ mĩ dayarubu shinã txãkaĩ benimakubaĩmismiki. ⁹Mia betxipaĩkĩ merabewakĩ Israelĩ enabu mĩ hatu yunukubaĩshanũ mia katushũ shanē ibuhairawaniwē taeshũ mĩ mekenika Senhor Deus duawakĩ kēwanãkãwē. Hawē nui paewē hawa kaneama mĩ hatu yunukubaĩshanũ Israelĩ enabu Senhor Deusũ hatu betxipaihairakubaĩmismwē taeshũ shanē ibuhairawakĩ mia katuniki”, atã

¹⁰hanushũ aĩbũ Salomão duawakĩ 20 talento de ouro, 4.000 quilo ourorã, inũ, sheni hawē iti ininipa mirimahaira inũ, hawē dauti hawērua betsa betsapa mirimahairari Salomão hamē inãkuinikiaki. Hati sheni ininipa itxapahaira Sabã anua nawa aĩbu shanē ibuhairatũ Salomão inãkuini keska binumakĩ Israelĩ enabũ mai pakea anu tsuã hati beshũ inãma inikiaki.

¹¹Ha dikabi ha dukũ Sabã anua nawa aĩbu shanē ibuhaira huriamã Salomãonē haibu Tiro shanē ibuhaira Hirão shashu ewapabu mabu bemisbu mai pakea betsa hawē kena Ofir anua ouro beshũbirãbirãmisbu inũ habiabũri hi betsa hawē kena almugue inũ mishki karuhaira itxapahairari Salomão anu beshuãbu ¹² Senhor Deus kēwāti hiwe inũ hawē hiwe ewapa hawērua anushũ hawa teketima wakĩ ha hiwē kebēbaũkĩ hau ashanũbũ Salomão hatu yunukubaĩkĩ hawē mimawati harpa inũ saltério mimawanikabũ hau ashũkubainũbũ Salomãonē hatu yunurianikiaki. Haska wanibu keska ha hi sãndalo itxapa ana beabuma inũ, natiãri tsuã ana hati beai nũ uiãmariki. ¹³Hanushũ hawara sharabu Salomão anua bikatsis ikĩ Sabã anua nawa aĩbu shanē ibuhairatũ yuka inãtã hanushũ ibubis Salomãonē hawē inãkuĩ hãtsiri inãnikiaki. Haska wa hawē mekenikabu inũ unanepa merabewamisbu inũ hawē dayarubube hawē mai pakea anu hatube txitũkainikiaki.

Jeroboãonē Salomão dananikiaki, na hãtxarã

11 ²⁶Efraim enabu huni betsa Nebatē huni bake Jeroboão mae betsa Zereda anua kaini txipu ma hawē epa mawaimakē hawē ewa Zerua beneumatũ hawē bake Jeroboão yumewaimã huni ewatã Salomão dayashũbiai Salomão shanē ibuki sinatakĩ danãkĩ ana txibãma inikiaki. ²⁷Haska wakĩ shanē ibuhaira Salomão Jeroboãonē danani matu yuinũ

nīkakāwē. Jerusalém anu hanu Davī ha dukū hawena wakī mae ibu wani: “Davī Maeki”, iwanā, kenamisbu anushū napaku mata wakī pāpa washū hawē mishki kene Milo anu hatiri di ikai hau bena wakī pewashanūbū Salomāonē hatu yunua dayakī taewaibū ²⁸ hatube dayai Jeroboão huni kushipa yunu beru inuīra uīkī beru mestēwāshū Israelī bake José enabu hau hatu dayamakī hatu yunukubaīshanū Salomāonē Jeroboão katushū shanē ibu beshmas hatu washuīmakē

²⁹ shaba betsatiā Jerusalém anua kaīkaini kai mae betsa Siló anua Deusū hātxa yuishunika hawē kena Aíasī yabukuti bena sawea bai putxinī Jeroboōki nukutā ha dabe besti nia tsuā uiāma inū tsuā nīkabumakē, ³⁰ hawē yabukuti bena Aíasī pekashū hawē mekē dabewē tsumashū tari ushni ushni akī 12 watā ³¹ Jeroboão yuikī: “Na ē tari ē ushnishurā, 10 ushni bishū mekeyushāwē. Haska mī biairā, shabakabi mia yuinū nīkawe. Israelī enabu mekenika Senhor Deusū mia yuikī: ‘Hau Israelī enabu ana hatū shanē ibuyamanū Salomāonē enabu anua ē hatu mebīshanaii. Haska watā Israelī enabu 10 shukuabu mī hatū shanē ibu ikūkaīshanū ē mia yunushanaii. ³² Hakia Israelī enabu mae tibi anua Jerusalém katushū ē kena ē hanu netani inū ē tsuma Davi ē betxipainiwē taeshū Israelī enabu shukua bestitxai Salomāonē enabu ē habu heneshūshanaii. ³³ Salomāo inū hawē huni bakebū ē hātxa nīkama danākī ea henetā Sidom nawabu mekenika yushibu Astarote inū Moabe nawabu mekenika yushibu Quemos inū Amom nawa mekenika yushibu Milcom duawakī hatu kēwāmisbuki. Haskakubainaibu uīkī: Txakabukubaīkanikiki, iwanā, ē hatukiri shināmiski. Ha dikabi haska Davi ē hātxa txibani keska wama ē yunuti hātxa inū ē nemati hātxa txibābumawē taeshū ē hatu kupishanaii, 10 shukuabu mebīkinā. ³⁴ Hakia Davi ē katuni ē tsuma ikūkaikī ē yunuti hātxa inū ē nemati hātxa txibaī hiwekūkainiwē taeshū hau shanē ibuhairanū ē mebiāma Salomāo hiwekūkainaya shanē ibuai ē mekekubaīshanaii. ³⁵ Hakia Israelī enabu dasibi hau ana shanē ibuyamanū Salomāonē bake ē nemashanaii. Mebitā ē mia katushanaii, Israelī enabu 10 shukuabu yunui mī shanē ibu ikūkaīshanunā. ³⁶ Hanu ē kena ipashanai Jerusalém ē katuni anu meshu merā bī dekua keska ē tsuma Davi enabu huni bestitxai katukubaikī ea bebunua Jerusalém anu shanē ibutiru, Israelī enabu shukua bestitxai ē henekubaīshanaii. ³⁷ Hati yurabu mī yunui shanē ibukī Israelī enabu shanē ibu mī ikūkaīshanū ē mia katushanaii. ³⁸ Haska ē mia yunuai mī akubainai inū haska miāri betxipaikī txanima ē yunuti hātxa inū ē nemati hātxa ē hatu yusini Davi txibākī akubaini keska wariakī mī akubainai mia merabewai mibe ikūkaikī minabu ē mia shanē ibu wamakubaīshanaii, hanua Davi enaburi hatu shanē ibu wariakubaikīnā. Mī haska waya Israelī enabu ē mia hatu ibu wamashanaii. ³⁹ Hatū txakabuwē taeshū Davi enabu pakubainaibu bari itxapa hatu kupikubaikī

atimas henekĩ ē ana hatu kupiama ishanai' ”, anikiaki. Haska wakĩ Deusũ hãtxa yuishunika Aias Jeroboão yuimanikiaki.

⁴⁰Haska Aiasĩ Jeroboão yuishina Salomão tapĩtã hau Jeroboão tenanũbũ hawẽ tsumabu yunua atxitã tenãpanãbũ Egito nawabu shanẽ ibu Sisaque anu pashai ka, Salomão mawariamakẽ hari irui pashai kaima Jeroboão hiwekũkainikiaki.

Salomão mawanikiaki, na hãtxarã

(2 Cr 9.29-31)

⁴¹Salomão hawẽ unanepa hãtxa betsa betsapa inũ dasibi hawẽ daya tibi akubaini ha miyui una merã hakiri kenenibukiaki. ⁴²Jerusalém anu hiwekĩ Israelĩ enabu dasibi yunui 40 ano Salomão shanẽ ibukũkaini ⁴³atimas mawa mae mishki kenebaunibu hawẽ epa Davĩ ha dukũ mae ibu wani anu maiwabu hanua Salomão shãtukũ hawẽ huni bake Roboão shanẽ ibui taenikiaki.

Israelĩ enabu yunui shanẽ ibu dabei pashkanibukiaki, na hãtxarã

(2 Cr 10.1–11.4)

12 ¹Shanẽ ibuhairanũ ika Siquém anu Roboão kakẽ Israelĩ enabu dasibi hari bushũ hatũ shanẽ ibu wakĩ katunibukiaki. ²Hamẽ betsarã, Nebatẽ huni bake Jeroboão Salomãonẽ detepaia pashai Egito anu hunei kani hiwekẽ ma Salomão mawaimakẽ Jeroboão hari hiwebiakẽ hau hunũ ³hawenabu Israelĩ enabũ Jeroboão kena txĩtũkirã hawenabu dasibibuki dasitã hau Roboãobe hatu hãtxashunũ yunuabu Roboão yuikĩ:

⁴—Mĩ epa nũ dayashũbia nuku daya bika tenemakubainimaki.

Haskawẽ taeshũ natiã mianã, ha shãkamahaira mei nũ hawa huĩrukũtiruma ishiã nũ huĩrukũyunũ haskaira nuku daya kushipamama eskarabes nuku amakĩ yunukubaishãwẽ. Mĩ nuku haska waya nũ mia duawakĩ ashũkubaishanai— akabu

⁵Roboãonẽ hatu kemakĩ yuikĩ:

—Matũ hãtxa ē shinã pewayuai buyutãkãwẽ. 3 dia binuaya ebe hãtxai ana betãkãwẽ— hatu wa yurabu hatũ hiwe anu buabũ ⁶hanua hawẽ epa Salomão hiweatiã ha anibu unanepabũ merabewakubainimabu yuikĩ shanẽ ibuhaira Roboãonẽ hatu yukakĩ:

—3 dia binuaya ha yurabu ē hatu yuishanai harakiri mã ea yusĩkatsis ikai?— hatu wa

⁷hãtxanametã habũ yuikĩ:

—Natiã mĩ hatu yunukubaishanũ Israelĩ enabũ mia betxipaikĩ mia ma shanẽ ibu wakanikiki. Haskawẽ taeshũ haska shinaĩbu keska hatũ hãtxa nĩkakĩ hatu merabewanũ, iwanã, daewati hãtxa pepawẽ hatu yuishãwẽ. Mĩ hatu haska wa mia txibãkubaishãkanikiki, shanẽ ibuhaira wakinã— akabu

⁸hanushū hawē epā anibu unanepabū hātxa Roboāonē hawa hatu nīkakī txibākatsi ikama hakia habe yumenibū merabewakatsis ikaibu Roboāonē haburi ⁹yukariakī:

—Haska ē epā hatu dayamakī bika tenemahairakubainima ē bika beshmas hatu washanū ea yukashinabu haska ē hatu yuishanū harakiri mā ea yusiaī, hatu haska yuishanunā?— hatu wa

¹⁰ha habe yumenibū kemakī:

—Ha yurabū haska mī epā hatu dayahairamakubainima keskama hau ana bika tenetxakayamakubainūbū mia yukashinabu eska hatu yuishāwē: “Txanima ē epa kushipahairakī matu yunutzakayamaima keska eā ha binumakī ē matu yunutzakayamashanaii. ¹¹Dayamakī matu bikahaira tenemabiainimakē binumakī ē matu ana bika tenematxakayakubaīshanaii. Kupikī awa bitxiwē ē epā hatu matu kusha kusha amakubainimaki. Hakia eā matu hatu kupimakinā, bitxi mane kushipa denetameyawē ē hatu matu kusha kusha amakubaīshanaii”, akī hatu yuishāwē— akabu

¹²haska Roboāonē ha yurabu mae anuabu ha hanu beshanūbū hatu yuishina ma 3 diakē Jeroboāo yurabube Roboāo anu ana beabu ¹³hanushū anibu unanepabū hātxa danākī hawa hatu nīkama hātxa kushipawē hatu kemakī ¹⁴haska habe yumenishū yusitxakashinabu habias txibākī hatu yuikī:

—Ē epa kushipakūkaini keska earā, kushipahairakī ē epā matu apauni ē matu binumashanaii. Hatū matu dayamakī matu bikahaira tenemabiakubainimakē binumakī ē matu bika tenema txakayamakubaīshanaii. Kupikī bitxiwē ē epā hatu matu kusha kusha amakubainimaki. Hakia eāri kupikī bitxi mane kushipa denetameyawē ē hatu matu kusha kusha amakubaīshanaii— hatu wa

¹⁵Siló anu Deusū hātxa yuishunika Aías Senhor Deusū hātksamakī haska bebūkiri Nebatē huni bake Jeroboāo yubaimawē taea shanē ibuhaira Roboāo haska Senhor Deusū shinaīma keska hau inū Israelī enabu danāmaya hatū hātxa Roboāonē hawa nīkamakē

¹⁶shanē ibuhaira Roboāonē haska betxipaiaibu hatu ashūkatsi ikama hawa hatu nīkama ibubis ikaya Israelī enabu shukuabu shanē ibubu inū anibu unanepabū uīkī unātā hawaira yuinamei shinā betsaiibū habias shinaību keska huni betsā hatu kemashūkī hui kushipawē shanē ibuhaira yuikī:

“Txanima, nukuburā nū hawa Davī enabumaki.

Jessé enabube hiwekūkaini nū hawa hatū hamapai biama ikūkaīshanaii.

Davī enabu shukuabu bestitxai ibubis hatumebi shanē ibutirubuki. Haskakenā, enabu Israelbuū, nukū hiwe tibi burinākāwē”,

hatu wa hawē hātxa nīkatā henebaini Israelī enabu 10 shukuabu nortekiri hatū mae tibi hawaira buake buakeaibū

¹⁷⁻¹⁸ hau hatu ana dayamakubainū kushipawē hatu dayamakubaĩmis shanē ibu Adorāo shanē ibuhaira Roboāonē ana yunukī nitxiā Israelī enabu 10 shukuabu anu kashū hatu ana dayamapanā haki sinatakī mashash tūkewē tsaka tsaka akī tenāshinabu haska washinabu Roboāonē nīkatā hatuwē datei hawē cavalō tarābaītiki hawaira inatā Siquém anua pashai Jerusalém anu kai hikia Judá enabū mae pakekauana anu Israelī enabu hiwebaunabu besti yunui Salomāonē bake Roboāo hatū shanē ibu ikūkainaya ¹⁹ haska kainimawē taea Israelī enabu 10 shukuabū danā taewabainibu Davī enabu ana hatū shanē ibumawē taea danananātiani natiā habiaskas ikubaĩmisbukiaki.

²⁰ Egito anua Jeroboāo ma txītuĩmakē Israel enabu dasibibū unātā ha shanē ibuhaira wakatsi ikī Jeroboāo kenabu hua Israelī enabu dasibi itxabu anushū shanē ibuhaira wakatsi katukī hatū shanē ibuhaira wabu Davī enabu shanē ibuhaira Roboāo tsuā ana nīkakī txibābumahairakē hakia Judá enabū Davī baba Roboāo nīkakī habū besti txibākubainaibū

²¹ Israelī enabu anu ana hatū shanē ibuhairakatsis ikī 10 shukuabube detenamekī binutā hatū shanē ibunū ika Jerusalém anu ana hikishū Judá enabu mae tibi anua inū Benjamimnē enabu mae tibi anua detenamea unāhairaibu katukī 180.000 detenamenikabu Roboāonē hatu itxawakī keyukē ²² haskaibu Deusū uīkī huni betsa hawē kena Semaías Deus txibāhairamis ha Deusū yunukī yuiki:

²³—Salomāo bake Roboāo Judá shanē ibu inū, Judá enabu dasibi inū, Benjamimnē enabu dasibi inū, hatiri Israelī enabu mī mai pakea anu hiweabu hatu ea nemashūkī yuiki: ²⁴ “Senhor Deusū matu yunuikiki. Matū betsabu Israelbuberā, ana hatube detenameyamakāwē. Haska shinākī ē matu pashkaimawē taea matū mae tibi anu txītūbaikāwē”, akī hatu ea yuishūtāwē— aka Semaías kashū ha detenamenikabu hatū shanē ibubube Senhor Deusū hātxa hatu yui keyua haska Senhor Deusū ma hatu yunua nīkatā Roboāo henebaini Senhor Deusū hātxa ikūwaī hatū mae tibi txītuaibū

**Jeroboāonē yushibu betsa kēwāti dami dabe
hatu amanikiaki, na hātcharā**

²⁵ Efraimnē enabu mai pakea mati matipa anu hawē maewā Siquém anu hiweshū Jeroboāo shanē ibuhairai taekī hawē mishki kenebaunibu ana hatu bena wamakī maewā hirabi hau pewanūbū hatu yunushū hatu uīkubaina hawē yunua txibākī akī keyuabū hanua Hene Jordāo kesha betsauri Peniel anu ha maeri hau pewanūbū Jeroboāonē hatu yunua pewakī keyurianibukiaki. ²⁶⁻²⁷ Hanushū Jeroboāo datekī shinākī: “Senhor Deus kēwāti hiwe Jerusalém anu bushū Senhor Deus kēwākī txashuwā

tesēshū hawē sheni inākī kua keyukī hawē nami bawashū Senhor Deus bebūshū pi ano tibi Jerusalém anu butā butākī ana Judá enabu shanē ibuhaira Roboão betxipaimakī taewatirubuki. Haska wakī ea hatu tenāmatā hanushū Roboão ana txītuī hatū shanē ibuhaira itiruki”, ikī²⁸ haska shinātā txīpu hawē unanepabube hātusernamei menetā ouro ina awa bake bene dami dabe Moisi betsa Arāonē ani keska hau anūbū hatu yunua akī keyushū hatū shanē ibubu inū yura itxapabu bebū nitxiābu metukī Jeroboāonē hatu yuikī: “Jerusalém anu kashū Senhor Deus kēwai ma txai butā butāmisbu bikawē taeshū na mekenika yushibu dami dabetū Egito anua nukū shenipabu hatū hatu pashawanirā, naki”, hatu watā²⁹ Betel hanu hawē Deuski nukuti tari hiwe pūtenibu anu ina awa dami bestitxai hatu bumashū nitxīmashū hanushū ina awa dami betsa nortehairakiri mae betsa hawē kena Dā anu hatu buma hatube kashū hatu nitxīmariakē³⁰ ha ouro ina awa bake bene dami dabe Betel inū Dā anushū kēwai Senhor Deuskiri Israelī enabu txakabui taeabū³¹ ha dikabi mati keyatapa betsa betsapa anu hatū yushibu kēwāti hiwe itxapa Jeroboāonē hatu wamatā hau hawenabu hatū deus benabe hātashunikabu ikubaīshanūbū Levī enabuma hatu katutā³²⁻³³ hanushū Judá enabu Jerusalém anua hanu besimisbutiā habias shabatiāri Jeroboāonē hawenabu habianuri hatū besiti bena washūkī ha habias oitavo ushe shaba 15tiā Betel anushū hatu amashīshū taewakī hawenabu ouro ina awa bake dami wamashīshū hanu hatu mestēwāmakī hatū yushibu dami kēwākī inabu menukī hau kuakubaīshanūbū ibubis shinākī Jeroboāonē hatu yunuima hawenabu hatū deus benabe hātashunikabubetā hau apakeshanūbū Betel anushū hawē kēwāti txi tapu waimabu anushū Jeroboāonē inabu nami inū hawē inīti sheniyabi menu keyukī hatu taemanikiaki.

Israelī enabu anu Acabe shanē ibui txakabuhaira inikiaki, na hātcharā

16²⁹Ma 38 ano kai Judá enabū mai pakea anu Asa shanē ibushūkūkainaya nortekiri Israelī enabu 10 shukuabu anu hatū shanē ibuhaira Onri mawashīkē hawē shātukū hawē bake Acabe hari shanē ibui taeima Samaria maewā anu hiweshū 22 ano hatu yunukubainikiaki.

³⁰Hakia Senhor Deus bebunua hawē aka tibi txakabuhairakī hawenabu shanē ibi txakabuhairabiai mawaira haskama ipaunibukē atimapa wakī hatu binumahairanikiaki.

³¹Nebatē bake Jeroboāonē Senhor Deus danākī txakabuwakubaini keska wakī Acabē hawa shināma ana atimapahairakī Sidom nawa shanē ibi Etbaal aību bake Jezabel aīwātā hatū mekenika yushibu hawē kena Baal duawakī kēwākubaīkī taewanikiaki. ³²Hanushū hawē maewā Samaria anu ha yushibu Baal kēwāti hiwe inū hawē kēwāti txi tapu hatu wamanikiaki. ³³Ha dikabi yushibu aību Poste-ídolo hi dami hatu

wamashū hatu nitxīmatā haska wakī Israelī enabu mekenika Senhor Deus sinatahairamakī Israelī enabu shanē ibu betsabu binuhairanikiaki.

³⁴Acabe shanē ibuaitiā huni betsa Betel anua kaini hawē kena Hielī maewā sheni Jericó ana benawanikiaki. Hielī mae kenebaunū, iwanā, hatu mai pukīmaya hawē huni bake iyua dukū Abirāo mawai taenikiaki. Txipu hawē mishki benibaūkī keyutā hawē henekī hawē hikiti shui beputi hatu netāmanū, iwanā, Hielī hatu yunuaya habiatiāri hawē bake mashkuri Segube mawanikiaki, haska Numnē bake Josué Senhor Deusū bebūkiri yupumakī yuimakī tsuāra Jericó bena waitianā, hatū huni bake dabe mawashanikiki, ani txanima haskanikiaki. Hawē bakebu haskabiaya atimas Jericó bena wakī Hielī hatu keyumanikiaki.

**Ui ana ikama mai tashkai keyushanai shanē
ibuhaira Acabe Eliasī yuinikiaki, na hātẖarā**

17 ¹Mai pakea Gileade anu hawē mae Tisbé anu hiwea Deusū hātẖa yuishunika Elias Acabe shanē ibuhaira anu kashū dateama yuikī: “Israelī enabu mekenika Senhor Deusū ea nīkaya ē mia yuiiai, ē ha dayashūmistū kenawenā. Eska ikūkaīshanikiki. Ea nīkawe. Ano tibi ikūkainaya ē yunuriamā ui ana ikama inū basnū ana butuama ishanikiki”, abaini kaya

²⁻³haskawē taea Senhor Deusū ana Elias yuikī: “Bari huaikiri pashai nenua kariwe. Hene Jordāo pukebaini ukeri pashku Querite anu huneritāwē. ⁴Hanushū pashku ūpash mī akubaitiruki. Hau mia piti bushūkubaīshanūbū isa meshupa peiyabu ma ē mia hatu katushū yunushūshuki”, aka

⁵haska Senhor Deusū yunua bari huaikiri Jordāo pukebaini kai pashku Querite anu bashikua hiwei kakē ⁶penama inū bari kaya tibi misi inū nami ba bishū isa meshupabū bushūtātanabu pikī pashku ūpash akubainaya ⁷hakia ha mai pakea anua shaba eskarabes ui ana ikamakē pashku netsui tashkai keyuaya

**Sarepta anu nawa aību hawē bene ma mawanitū
hiwe anu Elias kanikiaki, na hātẖarā**

⁸⁻⁹hanushū Senhor Deusū Elias ana yunukī:

—Benitā Sidom mai pakea anu mae betsa Sarepta anu katāwē. Hari niti ika hiweyutāwē. Aību betsa hawē bene ma mawani hiwea anu hau hatū mia pimakubaīshanū mia pewashūkī ma ē mia yunushūshinaki— aka

¹⁰nīkatā Elias kakūkaini Sarepta anu hikitā hawē hikiti shui dapi niti itā aību hawē bene ma mawanikē karu metash bi kashū itxawai Eliasī uīkī yuikī:

—Aībuū, ūpash ē manuai kētẖaxi bitāshū menā ea amariyuwe— aka

¹¹bishūtānū ika kai dabekekainaya Eliasī ana kenakī yuikī:

—Ha dikabi misi ture betsa ea beshūriatāwē— aka

¹²niti itā kemakī yuikī:

—Haska mī mekenika Senhor Deus hiwekē ē mia parāmaki. Hawa misi ba ē hayamaki. Shekiwā duru mespu besti shumu merā ē mekea inū piti sheni eskarabes shumu betsa merā ha besti ē hayaki. Ē huni bakena inū ena na habiatīā keyu hawē bawakatsi ē karu benayuaki. Hatis besti bawashū pitā txipu buni tenei nū mawashanai— aka

¹³⁻¹⁴Eliasī kemakī yuikī:

—Dateama ē hātxa nīkawe. “Israelbū Deusū ma nuku pewashinaki. Mai anu Senhor Deusū ui ana imariamakē mī shekiwā duru shumu merā inū mī piti sheni shumu betsa merā mī hayarā, netsuama ikūkaīshaniciki.” Haskawē taeshū dateama ea bawashūtāwē. Ha dukū mī haya misi hatiuma washū ea beshūwē. Haska watā txipu mina inū mī bakena misi betsa mī bawatiruki— aka

¹⁵⁻¹⁶nīkatā ikūwābāi haska Eliasī yunua kashū misi hatuna inū hawena inū hawē bakena hatu bawashuna piabu hanua shekiwā duru shumu merā hawa keyuama inū piti sheni shumu betsa merā haya hawa netsuama haska Senhor Deusū Elias yuima keska ushe itxapa ha aību inū hawē bake inū Eliasī misi pikubainibukiaki, ui ikamabiakenā.

¹⁷Hatiāra ha aībū huni bake isī tenei taeshina pikukūkaini ana harakiri huīsinatima tsusabaina dakakē ¹⁸hawē ewa datehairakī Elias yuikī:

—Deus anua huniī, haskara nū uinanaī? mia inū earā. Ē txakabukūkaini ea shināmakī ē bake debuwanū ika mī ebe hiwei huimamē?— aka

¹⁹Eliasī kemakī yuikī:

—Mī bake ea ināwē— atā hawē bake shākixkumea bitā dītu manaūri hanu ushamis anu mapemashū hawē dakati anu datāshū ²⁰nuihairakī hūi kushipawē Senhor Deus yukakī:

—Ē mekenika Senhor Deusū, na aību beneuma bika tenemakī mī nuitapawai ē hawē hiwetā ikarā, haskakī hawē bake mī tenanaī?— atā

²¹ha bakeishta mamaki beushū Elias nuihairakī Senhor Deus yunukī:

—Ē mekenika Senhor Deusū, bakeishta hawē yushī ana iweshū haki nanewe, hau ana hiwenunā— atā benitā ana dabeki haki beushū habias Senhor Deus dabeki yukaya

²²Eliasī hui Senhor Deusū nīkatā bakeishtā yushī ana haki nanea huīsinai ana hiweaya ²³Elias hawaira benitā bakeishta ikubirani tapa manaūria butushū ibuā dītu anu hikitā hawē ewa inākī yuikī:

—Uīwē. Na mī bakerā, ma ana hiweaki— aka

²⁴aībū kemakī yuikī:

—Haska mī ea ashūshuwē taeshū txanima mī Deus anua huniki. Senhor Deusū hātxa txanima mī yuimis ikis ē mia unāhairai— anikiaki.

**Shanē ibuhaira Acabe anu Eliasī uī ana haki
nukui kanikiaki, na hātcharā**

18 ¹Aībū hiwe anu hiwea 3 ano binukainaya Senhor Deusū Elias yunukī yuikī: “Nenua kashū Acabe hātcha wakī uī ana karitāwē. Mī hanu kakē mai anu ui ē ana hatu yunushanaii”, aka

²haska wa nīkatā Acabe uinū ika Elias kaya habiatiāri Acabē mai pakea inū hawē maewā Samaria anu dasibibu buni paepa tenehairaibū, ³Obadiasī hawē shanē ibū tsumabu yunukī hawē hiwe anu dasibi mekeshūmis Senhor Deuski mesehairakī hawē hātcha txibākī kēwākubāimis Acabē ha hawē dayanika shanē ibu habe hātchakatsi kena hunikiaki. ⁴Senhor Deusū hātcha yuishunikabu hau hatu tenanūbū Acabē aī Jezabelī hatu yunukī taewaitiā 100 Senhor Deusū hātcha yuishunikabu Obadiasī hune hatu itxawashū pashkakī 50 tibi shuku dabe watā mai kini shui ewapa dabe anu hatu hunekī aruimashū ushe itxapa misi inū ūpash besti hatu pimakī inākubainaya ⁵Obadias Acabe anu hua yuikī:

—Nukū maewā Samaria txai kesukauna anu txatxa tibi inū pashku debu tibi uīkubaunāwē. Nukū cavalo inū nukū mula hau hiwekubaīyunūbū nū basi hatu betxishūtirimēkaī. Nū hatu betxishunamakē nukū inabu mawai keyuaibū nū hawa inabu ana hayama ishanaii— aka

⁶hawē maewā Samaria kesukauna anu kai pashka dabetā uībaunū ika shanē ibuhaira Acabe bai betsawē kaya Obadias bai betsawēri kaya ⁷ma bai betsawē pashkabaini buaibū Eliasri tashniriakirani Obadiaski nukuai Elias unātā ha bebū di itā beti ishū yuikī:

—Mī ē shanē ibu Eliasrā, habia mī miamē?— aka ⁸kemakī Obadias yuikī:

—Haa, habia ē eaki, Eliasrā. Kashū mī tsuma yuiritāwē, ē nenu niakirā— aka

⁹kemakī Obadiasī yuikī:

—Hawa txakabu ē waimawē taeshū Acabe anu mī ea yunui ikai, ē mikiri banabima hau ea tenanunā? ¹⁰mī mekenika Senhor Deusū ea nīkatā ea kupitiruwē taeshū ē mia parāmaki. Haska Acabē hatu amaimakiri mia yuinū ea nīkawe. Nawabu betsa betsapabu anu inū shanē ibubu mirima hiwebaunabu dasibi anu mia benakī hau hatu yukakubaunūbū huni mirima ē tsumapā hatu yunuyamaki. Hania mia betxitiruma habū Acabe yuikī: “Nukū mekenika yushibubū nuku kupitiruwē taeshū txanima ē mia yuiaii: ‘Eliaski hania nukukī nū betxitirumahairakī’, akabu hatu yuikī hatu yubakubaūyamaki. ¹¹Mikiri hatu haska wabiyamakē kashū: ‘Elias ua nia’, akī ē tsuma mī ea yunukī yuimai ikaii. ¹²Mī ea haska wamatiru mia yuinū nīkawe. Ē mia henebainaya hanu ē unāma anu Senhor Deusū Yushinē mia iyuya

Acabe anu kashū mikiri ē banabima nenu hua Acabe miki nukukī mia betxiama yuikī: ‘Mī txanitxakaii’, ishū ea tenāshanikiki. Ē mī dayarurā, hamē berunātū Senhor Deus kēwākī taewanishū hawa heneama ē kēwāriakubainai. ¹³Hamē betsarā, Senhor Deusū hātxa yuishunikabu hau hatu tenanūbū hawē ai Jezabelī hatu yunukī taewaya 100 Senhor Deusū hātxa yuishunikabu hatu itxawashū shuku dabe 50 tibi washū hatu hunekī mai shui ewapa dabe anu hatu mistuimashū misi inū ūpash ē hatu pimakubaīmis mī ekiri nīkariamamē? ¹⁴Ea kashū: ‘Eliasrā, ua ma hua nia’, akī ē tsuma ē yuia ea tenāshanikiki”— aka

¹⁵daewakī kemakī Eliasī yuikī:

—Senhor Deus kushipatū dasibi binua ē dayashūmiswē taeshū ē mia yubaii. Na habiatiā txanima Acabe bebū ē nia ea uīkiki— aka

¹⁶Obadiasī Elias uīshu hawē shanē ibuki hau dateyamanū daewa benai kai haki nukui kashū yuia: “Hani uinū kawē”, ikaī Eliaski nukui kashū ¹⁷betxi tushitā Acabē yuikī:

—Israelī enabu hatū shinā mī hatu itimaska wamisrā, mī miamē?— aka

¹⁸Eliasī kemakī yuikī:

—Haskamaki. Israelī enabu eā ē hatū shinā itimaska waismaki. Hakia Senhor Deusū yunuti hātxa danākī henenishū mia inū minabū yushibu Baal dami betsa betsapa duawakī mā kēwākubaīmiswē taeshū Senhor Deusū matu kupikubainikiki, ui matu ināmarā. ¹⁹Nukunabu Israelī enabu hunibu dasibi inū ha habu 450 Baalī hātxa yuishunikabu inū 400 Aserá hātxa yuishunikabu habu mī ai Jezabelī mekekī pimakubaīmis Mati Carmelo anu hau hatu itxawanūbū hatu yunuritāwē, ikisrā— aka

Baalī hātxa yuishunikabube Elias unātinārabenibukiaki, na hātstarā

²⁰Acabē Eliasī hātxa nīkatā Israelī enabu hunibu dasibi inū Baal inū Aserá hātxa yuishunikabu Mati Carmelo anu hau itxashanūbū hau hatu yuibaūtanūbū Acabē hatu yunua bushū hatu yuiabu bebirā bebirani Mati Carmelo anu ma itxai keyuabū ²¹Israelī enabu dasibibu ma itxabu anu Elias hatu dapi kashū yuikī:

—Na shinā daberā, hatiā kaya mā ana taewabaīshanai? Senhor Deusrā, hawē mekenika Yushī Kayabikenā, ha besti txibākubaīkāwē. Hakia Baalrā, hawē mekenika Yushī Kayabikenā, ha bestiri mā txibākubaītirubuki. Haratura katukāwē, ha dabe txibāmarā— hatu wa ha yurabu hawa hātxa betsa taska yuimabumakē ²²Eliasī ana hatu yuikī:

—Senhor Deusū hātxa yuishunika ea besti bashikuima ē hiweaki. Hakia 450 Baalī hātxa yuishunikabu hiweabu ha mapukana. ²³Ha mā txibanūbū nū matu ashūkī uīmai. Haskawē taeshū ina awa bake bene dabe nuku inākāwē. Habū bestitxai katushū tesēshū hawē bitxiyabi meshte meshte ashū karu itxapa mania anu nami mātxitirubuki, txi keti wamarā. Eāri ina awa bake bene tesēshū bitxiyabi meshte meshte ashū

tari karu itxapa mania anuri ě māt̄xīriaii, txi keti wamarirā. ²⁴Matũ yushibubu merabewati yukakāwē, hafia eanā, Senhor Deusũ merabewati ě yukariairā. Haratutũra nuku kemakĩ nami inũ karu anu txi yunuaya harā, mekenika Deus Txanima Kayabiki— hatu wa

dasibibũ kemakĩ yuikĩ:

—Mĩ shinā peki. Haska wanākāwē— iki keyutā karu itxapa inũ ina awa bake bene dabe ma hatu beshuābu

²⁵hanushũ Baalĩ hāt̄xa yuishunikabu Eliasĩ hatu yunukĩ:

—Maturā, mā itxapaki. Matũ dukũ ina awa bake bene katukāwē. Katutā kuakĩ keyunũ, iwanā, dasibi pewatā matũ mekenika yushibubu yukabaũkāwē, hafia txi ketiwamarā— hatu wa

²⁶ina awa bake bene ma beshũ ma hatu inābu tesēshũ bitxiyabi meshte meshte akĩ pewaibũ habiatiāri hatiritũ mishki māt̄xīkĩ txi tapu washũ karu ma beabu ha mamaki māt̄xīkĩ keyushũ menunũ, iwanā, nami karu mamaki māt̄xīriashũ penama hawē mekenika yushibu Baal yukakĩ taewakĩ:

—Baalĩ, Baalĩ, nuku kemawe, txi yunukinā!— aki penama atiabu kauani 4 hora habias hāt̄xa yuikubaini txi tapu dũkebauni ishtxu ishtxu iki heneabumabiakē hafia hui inũ txiwē hawa hatu kemamahairakē ²⁷ma bari mananābikē Eliasĩ hatu kashewakĩ hui kushipawē hatu yuikĩ:

—Matũ mekenika yushiburā, ana hui kushipawē nĩkamakāwē, daya betsa akĩ matu nĩkamamēkainā. Haska inũ, pui kamēkaĩ. Haskamarā, bai kamēkaĩ. Haskamarā, ma ushamēkaĩ. Datekĩ bestēwākāwē!— akĩ hatu kashewakĩ heneama yuikubainaya

²⁸sinatai hatũ beya txibaĩ sai sai iki ishtxu ishtxu ibauni nupewē hatumebi siku siku iki ibubis txatxi txatxi ikabu himĩ iruma nashia keska ikaibũ ²⁹ma bari mananābi binukainaya hawa heneama nishi pae aka paeã keska unāyamasai sai sai iki ishtxu ishtxu ibiakubainaibũ tsuā nĩkatā hawa tsuā huiwē hatu kemamakē ma hanu bari kaitiā Jerusalém anushũ Senhor Deusũ kēwāti hiwe anushũ inabu hirabi hanu hatu kuashũmisbu kemaya Baalĩ hāt̄xa yuishunika dasibibũ yukakĩ heneabũ tsuā hawa kemama inũ tsuā hawa hatu nĩkamawē taeshũ ³⁰Israelĩ enabu dasibi Eliasĩ hatu yuikĩ:

—Ma matuna ě uĩshuki. Enari ea dapi beshũ uĩ bekāwē— hatu wa ha dapi dasibi bea hirabi mapuabũ Senhor Deus kēwāti txi tapu wanibu ma di iyama Eliasĩ bena wakĩ ³¹Jacó, Senhor Deusũ kena betsa wakĩ Israel wani, Jacó huni bakebũ enabu shukuati 12 keska mishki ewapabu katutā pewanikiaki. ³²Ha mishki biai Senhor Deusũ yunua hawē kēwāti txi tapu Eliasĩ bena wakĩ keyutā ha mishki mania anu dũkemabaũkĩ hanu hene matati wakĩ mai pukĩbaũkĩ watā hanu 20 litro heshe manebaũti nati akĩ keyushũ ³³karu itxapa māt̄xĩ pewabaũkĩ keyutā ina awa bake bene tesētā hawē bitxiyabi meshte meshte atā karu mamaki māt̄xīkĩ keyutā ³⁴hatu yuikĩ:

—Ë matu parāyamanū Ianēwā anua 4 shumuwāki ūpash matawatā beshū na nami inū karu anu ūpash maukakī txa akī keyukāwē, pātu tsaūkinā— hatu wa nīkatā bushū ūpash bitāshū hukakī ha nami inū karu txa akaibū Eliasī hatu ana habiaskari yunua ana ūpash bitāshū nami inū karu ana txa akabu Eliasī hatu ana habiaskari yunua hawē hātxa ikūwākī ana ūpash bitāshū ana nami inū karu txa akī keyuaibū ³⁵hanushū kēwāti txi tapu mishkiri metxa wakī mai pukībauna anuri ūpash matai keyua ³⁶Jerusalém anushū Senhor Deus kēwāti hiwe anushū inabu hirabi kuaibu habiatiāri Deusū hātxa yuishunika Eliasī txi tapu dapi nishū hui kushipawē yuikī:

—Abraão inū, Isaque inū, Israel mekenika Senhor Deusuū, Israeli enabu dasibi mekenika Deus mī mia inū ē mī tsuma mī ea yunushinawē taeshū natiā dasibi ē abaūshu uīkī hau unāhairanūbū ikis hatu uīmawe! ³⁷Mī hatū mekenika Deus Kayabi anu hau mia ana txibākatsi txītunūbū hatu kenawe. Na yurabu mapubaunabū hau unanūbū Senhor Deusuū, ea kemawe! Txiwē ea kemawe!— atā

³⁸benāta ka nikē samama Senhor Deusū txi yunua manaūria txi shawakakirā txi tapu anu tī ikī ina awa nami inū, karu inū, 12 mishki ewapabu inū, mai pukībauna anu ūpash matari netsu keyuai ³⁹haskai uītā datehairai dasibibu beni keyutā maī beti ishū kēwākī: “Nukū mekenika Senhor Deus Kayabiki! Nukū mekenika Senhor Deus Kayabiki!” ikeakebaunaibū

⁴⁰hanushū Eliasī hatu yuikī:

—Baalī hātxa yuishunikabu dasibi hatu atxikāwē, hau betsa pashayamanūbunā— hatu wa hawaira hatu atxiabu pashku netsu Quisom anu hatu matxi butemabaī Eliasī harishū hatu yunua dasibi hatu tesē keyuabū,

Hau ui yununū Eliasī Senhor Deus ea anikiaki, na hātstarā

⁴¹hatu haska wamatā Eliasī Acabe yuikī:

—Ui itxapa ma kuru iki dāka ikai ē nīkaiwē taea kashū pikī hawara neshutā inū kariwe— aka

⁴²Eliasī hātxa nīkabaini kashū pikī neshutā Acabe kaya hakia Elias Mati Carmelo keyatapahaira anu ana mapekekaini ka nishū, Senhor Deus ea anū ika dāti itā hawē betūku xui iki beti itā ⁴³Eliasī hawē dayaru yuikī:

—Ianēwākiri kashū uītāwē— aka

kashū uībaūtani Elias anu txītūkirā yuikī:

—Naiuri hawa hayamaki— aka

hakia Eliasī ana yunukī:

—7ki katā katākī uītātāwē— aka

⁴⁴haskabiatātākī hawa uiāma atimas hawara uītā txītūkirā yuikī:

—Unu txaikea nai kuĩ mekẽ tiu tsami pishta dama hukĩ ẽ uĩbiranai— aka

benitã Eliasĩ yuikĩ:

—Kashũ Acabe yuiritãwẽ: “Hanũ hau ui bekĩ mia nemanũ mĩ cavalõ tarãbaĩti pewatã mĩ hiwe anu kariwe, akĩ mia yuikiki”, akĩ yuitãwẽ— abiatã habia dabe butukirani

⁴⁵hawẽ dayarũ Acabe yuia meshu meshutxakayamai niwe kushipa shũku ikaya ui mirima ikaya hawẽ cavalowẽ Acabe inakaini mae Jezreelkiri kaya ⁴⁶habiatiãri Senhor Deusũ Elias kushipa inãyã hawẽ tari txaiapa binibirã hawẽ txineshketiki usõtã kushikaikĩ Acabe binũbaini Elias dukũ Jezreel anu hikikẽ,

Mati Horebe anu Elias pashanikiaki, na hãtxarã

19 ¹haska Eliasĩ ashu inũ haska Baalĩ hãtxa yuishunikabu dasibi hatu tesẽmashu Acabẽ hawẽ aĩ Jezabel banabimawẽ ²taeshũ Jezabelĩ nĩkatã hawẽ hãtxa bunika yunukĩ yuikĩ: “Eska Elias ea yuishõtãwẽ: ‘Miarã, mĩ huni Eliaski. Earã, ẽ aĩbu Jezabelki. Haska enabu Baalĩ hãtxa yuishunikabu dasibi mĩ tesẽ keyushu keska wakĩ meshukiri na habia baritiãri ẽ mia habiaskari wariama yushibubũ hau ea kupitxakayashanũbũwẽ!’ iwanã, ‘mia yuishuki’, akĩ ea yuishõtãwẽ”, aka kashũ hawẽ hãtxa Elias yuia,

³nĩkatã haki datehairai hawẽ hiwea mekei hawẽ dayaru iyui Judã enabũ mai pakea sulkiri txaihaira Berseba anu kai hikishũ hawẽ dayaru bashibaini ⁴ana sulkiri ha mesti bai tanabaini hari tsua hiweabuma anu shaba bestitxai bari txaitanabaini ka punu nuka hi txãpa hawẽ pei tupã utapã anu tsaua punu nukai hĩ iki mawakatsis ikĩ Senhor Deus yuikĩ: “Senhor Deusuũ, hatiski. Ẽ ana bika tenetirumaki. Ẽ shenipabu ẽ hawa hatu binuamaki. Menã ea tenãkĩ ẽ hiwea ea biriwe”, atã

⁵habianu hi tupã utapã namã daka ushahairakẽ nai tsuma hushũ datekĩ bestẽwãshũ yuikĩ: “Benitã piriwe”, aka

⁶bestõtã uĩbaũkĩ hawẽ bushkakiri mishki mamaki txi kuhairaiwẽ misi dama bawashu inũ ùpash shumuki mata betxitã benikauã misi pikĩ ùpash neshutã ana habianuri dakatã ushaya ⁷ana ha katxu Senhor Deusũ nai tsuma hushũ ana datekĩ yuikĩ: “Ana benitã piriwe. Mĩ hari kairã, txaihaira nenumaki. Itxapa mĩ piama txaihaira kai mĩ ana punu nukatiruki”, aka

⁸Elias benitã misi itxapa pikĩ ùpash itxapari akĩ yaniwa ma ana kushipawẽ taea bai tanabaini 40 dia inũ 40 meshu kai Deusũ Mati Horebe anu hikia, ⁹mawa putxinĩ mapekea mishki kini shui betsa anu hikia meshu merã ushashini bestẽkainaya Senhor Deus habe ana hãtxakĩ yuikĩ: “Eliasĩ, nenu huirã, mĩ hawa shinaĩ mĩ hushiãmẽ?” aka

¹⁰Eliasĩ kemakĩ yuikĩ: “Senhor Deusuũ, ẽ mia yaushihairai, miwẽ nuihairairã. Mĩ nukũ mekenika Deus kushipahaira dasibi binuawẽ

taearã. Haska ã shenipabube mĩ hatube yubakabiani Israelĩ enabũ mia henetã mia hanushũ kãwãti txi tapu di akĩ keyutã hatũ matxatu txaipa kenuhairawẽ mĩ hãtxa yuishunikabu hatu tenãkĩ ma keyuyamabuki. Ea besti ã hiwea eari tenanũ ikĩ ea benakanikiki”, aka

¹¹ Senhor Deusũ ana yuikĩ: “Neri shabakã kaĩwẽ. Mati putxinĩ anu ea bebũ niwe”, atã Senhor Deusũ daĩbainaya hakimamari besuuria niwe kushipahaira bekĩ mati purekĩ mishki tuash akaya hakia niwe merã Senhor Deus hayamakẽ, niwe maĩbainaya hanua patxa sakuriaya patxa sakuai merã Senhor Deus hayamarikẽ ¹² patxa sakui maiãyã txi here hi hi ikaya hakia ha txi here merã Senhor Deus hayamakẽ txi here nukai maĩkainaya unãshubira hui sha ikai nĩkaya ¹³ haskai nĩkatã hawẽ datei Elias hawẽ yabukutiwẽ hawẽ besu beyabukutã tashnikirã kini keshã nikẽ, hãtxa tashnikĩ yuikĩ: “Eliasĩ, mĩ hawa shinãbirãshina hanu nia ikai?” aka

¹⁴ Eliasĩ kemakĩ yuikĩ: “Senhor Deusũ, ã mia yaushihairaii, miwẽ nuhairairã. Mĩ nukũ mekenika Deus kushipahaira dasibi binuawẽ taearã. Haska ã shenipabube mĩ hatube yubakabiani Israelĩ enabũ mia henetã mia hanushũ kãwãti txi tapu di akĩ keyutã hatũ matxatu txaipa kenuhairawẽ mĩ hãtxa yuishunikabu hatu tenãkĩ ma keyuimabuki. Ea besti ã hiwea eari tenanũ ishũ ea benakanikiki”, aka

¹⁵ hanushũ Senhor Deusũ yuikĩ: “Habiaskabiakẽ hariri ana kama mĩ hushiãkiri ana hawẽri txitũkaini Damasco dapi hanu tsua hiweabuma anu kashũ huni betsa Hazaelki nukushũ hau Sírĩa nawabũ shanẽ ibuhairashanũ sheni inĩti maukakĩ katutãwẽ. ¹⁶ Ana kai Ninsĩ baba Jeũki nukushũ Acabẽ shãtukũ hau Israelĩ enabu shanẽ ibuhairashanũ sheni ininipa maukakĩ katuriatãwẽ. Ana kai mae betsa Abel-Meolã anu Safatẽ huni bake Eliseuki nukushũ mĩ shãtukũ hau ã hãtxa hatu yuishunika ishanũ sheni ininipa maukakĩ ea katushũriatãwẽ. ¹⁷ Habu eskashãkanikiki. Israelĩ enabũ habũ ea danãkubainaibu Hazaelĩ detenamenikabũ hatu tenãkĩ taewaibũ hatu anua pashaibu Jeũ detenamenikabũ hatu deteriakĩ taewariaibũ hatu anua pashaibu Eliseũ hawẽ henekĩ hatu tenãriashanikiki. ¹⁸ Habiaskabiakẽ enabu Israelĩ enaburã, Acabe shanẽ ibuaitianã, habũ yushibu Baal dami kãwaĩ ha bebũ dãti ika dakashũ hawẽ tae hutsu hutsu akama ikubainimabu 7.000 yurabu ã hatu heneshanaii, hawa hatu tenã keyuamarã”, aka

Eliseu kenakĩ hau habe dayanũ Eliasĩ katunikiaki, na hãtxarã

¹⁹ Senhor Deusũ hãtxa nĩkabirani hanua Elias kai hanushũ Safatẽ bake Eliseũ hawẽ bai anu hawẽ mibã banakatsis ikĩ ketashamebaĩbaina ¹² ina awa dabe hi tekishkũrabea habiaskas txitxibaina hawẽ tsumabu mai sheshati awa sharamabaĩkĩ hatu yunubaĩkĩ Eliseũ hatũri hawẽ henekĩ mai mishpu wakĩ ana pewabainaya Eliasĩ betxibirani haki nukunũ ika kakĩ daĩbaĩkĩ Eliseuki hawẽ yabukuti haki puẽkĩ peyabubaini kaya ²⁰ hawaira Eliseũ hawẽ ina awa henebaini kushikaini Elias txibaĩ kakĩ yuikĩ:

—Ë ibubu hatu yuikī nukū beya txibākī hatu tātsu ayutanū ea manayuwe. Hatu haska watani hushū ē mia txibākubaīshanaii— aka Eliasī yuikī:

—Peki. Haska mī hatu wakatsis ikai hatu aritāwē. Hakia haska ē mia katubirāshu hakimama shinaīratāwē— aka

²¹Elias henebaini Eliseu kashū ina awa bene dabe katushū tesērabetā hawē bitxi dashpeshū hawē nami inū hawē shau meshte meshte atā awa hi tekishkūmisbu betsa karu washū hawē nami bawashū hatu shunubaikī unāti wamakī hawenabu pima keyutā dayakī tapinū ika Eliseū Elias txibābainikiaki, hawē dayauriā.

Nabotē uva bai Acabē mebikī bianikiaki, na hātẓarā

21 ¹Hawatiāra kauē txipu Jezreel anu huni betsa hawē kena Nabote hiwea anu habianuri ha Samaria shanē ibuhaira Acabe bariātiā huīrukuī hanu Kamis hawē hiwe pepa dapi Nabote uva bai hayakē ²shaba betsatiā Acabē Nabote habe hātẓakī yukakī:

—Hanu bariātiā hua hanu huīrukuī ē hiwemis dapi mī uva bairā, ea ināwē, nū bianananunā, ē uva bai betsa pepahaira ē mia inainā. Ë bai betsa mī bikatsi ikamarā, hati hawē karu depiati peiwē ē mia pakatiru ea yuiwe. Haska ē mia yukai ea shināwē— aka

³hakia kemakī Nabotē Acabe yuikī:

—Ë ibubū bai ea heneshūbainibu Senhor Deus ea yaushishunaya ē mia yunutirumakī— aka

⁴Nabotē hātẓa wakī yuikī: “Ë ibubū hatū bai ea heneshūbaini ē mia inātirumakī”, akī kemawē taea sinatai punu nuka hawē hiwe hawērua Samaria anu Acabe txītūkaini hikitā daka hawē keneki beti ika hawa hātẓama huīti nishmahaira dakashū pikatsi ikamakē ⁵ha dapi hawē aī Jezabel kashū yukakī:

—Mī pikatsi ikamarā, haskakirana mī punu nuka huīti nishmahairamē?— aka

⁶kemakī Acabē yuikī:

—Jezreel anu huni betsa hiwea Nabotebe ē hātẓakirāshuki. Hawē uva bai nukū hiwe betsa dapike peiwē taeshū hau ea yununū, iwanā, ē ea ashuki. Ha inū, pei bikatsis ikama nukū uva bai pepahaira betsa ē inātiru hātẓa pepawē ē yuishuki. Hakia Nabotē ea yunukatsi ikamawē taea sinatai ē punu nukahairakirana ikaii— aka

⁷hanushū kemakī hawē aī Jezabelī yuikī:

—Hakia mianā, Israelī enabu hatu shanē ibuhairashūkī mī hatu yunuaii. Nabotē uva bai ē mia ibuwamashanaiwē taea benitā pi ibubis daeriwe, ana hawē nuiamarā— atā

⁸hawē aī Jezabelī hawē bene Acabe kenawē taeshū kene itxapa keneshūtā katūpakekī ha mae anu hiweabu unanepabu inū shanē ibu

beshmasbu hatu bumakī yawa sheni bīwē dekutā txabaiwē tuis tuis akī bepupaketā hawē meitxikiti turuwē tсаміpaketā hau bushūtanūbū hatu yunua ⁹ha kenewē hatu yuikinā: “Na huniwē taea samakekī yurabu bebū Nabote tsaūshū ¹⁰unāti wakāwē. Nabote bebū huni dabetū matu txanitxakashūturu tsaūshākāwē. Hanushū yurabu parākī habū yuikī: ‘Deus inū nukū shanē ibuhaira yuaī hatukiri Nabote hātxatxakashinaki’, akī hau habū matu yuinūbunā. Haska hakiri txani yuiaibu tapītā nukū mae anua Nabote kaīmabaī mashash tūkewē tsaka tsaka akī tenāshākāwē”, hatu wa

¹¹Nabotē mae anu hunibu habube hiweabu anibu unanepabu inū shanē ibubube kene hatu anu bumashina uītā datei haska Jezabelī hatu yunua hune yubakashīshū ¹²samakeakiri hatu banabimabu ma bea itxabū Nabote hatu bebū tsaūshū ¹³hanushū huni txakabu dabe ha parā hātxawē Nabotekiri hatu yuiaibu hikia tsaushū yurabu dasibi bebūshū txanitxakakī hatu yuikī:

—Nukū mekenika Deus inū nukū shanē ibuhaira yuākī hatukiri Nabotē txakabuhaira yuiāi nū nīkashinaki— akabu hatū hātxa txanibiakē ikūwākī Nabote atxibaikī tashnimabaī benāta iyushū mashash tūkuwē tsaka tsaka akī tenātā ¹⁴Jezabel anu hātxa bumakī yuikī:

—Nabote mishki tūkuwē tsaka tsaka akabu ma debuakī— akī Jezabel yuiabu

¹⁵nīkatā benimakī Jezabelī Acabe yuikī:

—Jezreel anu hiwekūkaishina Nabotē hawē uva bai mia ibuwamakatsi ikama ishiā ana hiweama ma mawashinakiaki. Uī kashū hawē uva bai ibuwaritāwē— aka

¹⁶Nabote ma mawa nīkatā Acabe kashū Nabotē uva bai ibuwaya ¹⁷⁻¹⁸hanua Tisbé anua Elias Senhor Deusū yuikī: “Samaria anu hiwea Israelī enabu shanē ibuhaira Acabe anu hawaira kaī uīritāwē, Jezreel anurā. Ikis Nabotē uva bai anu mī haki nukutiruki, ha bai ibuwanū ika ma kakirā. ¹⁹Haki nukutā ea yuishūtāwē: ‘Senhor Deusū hātxa nīkawe. Nabote tenāshū hawē uva bai mī mebiāwē taeshū habianuri Nabotē himi kamanē tashu tashu akī keyushinabuki. Habianushūri mī himiri kamanē tashu tashu akī keyuriashākanikiki’ ”, akī haska Senhor Deusū yuia nīkatā Acabe anu kashū habias hātxa Eliasī shabakabi yuia,

²⁰kemakī Acabē yuikī:

—Nū sinatai danananārabeairā, haskakī ea benabaūkī mī ea betxishumē?— aka

Eliasī kemakī yuikī:

—Haa, ē miki nukushuki. Senhor Deusū berubi ha betxipaiama txakabuhaira mī akubaīmiski. ²¹Haskawē taeshū Senhor Deusū mia yuikī: “Mia hawē kupikatsi txakabuhaira mia anu ē yunushanaii. Minabu dasibi yamawakī ē keyushanaii, minabu hunibu dayarubu inū dayarubuma yamawariakinā. ²²Ē hātxa hatu danāmakī Israelī enabu mī

hatu txakabuwamakubaïmiswē taeshū mī ea sinatamahairaii. Nebatē bake Jeroboāonē enabu itxakawaya ē hatu yama wani keska wakī inū Aiasī bake Baasā enabu itxakawaya ē hatu yama wani keska wakī minaburi ē yamawariashanaii”, akī Senhor Deusū mia yuikiki. ²³Ha dikabi mī aī Jezabelkiri Senhor Deusū mia yuikī: “Hawē hemaīti mishki kenebaunibu dapi Jezreel uke merāshū Jezabel mawa hawē yura kamanē pikī keyukī yama washākanikiki. ²⁴Minabu mae anua mawabu kamanē hatu pikī keyushākanikiki. Minabu bai nekia mawabu shetē hatu pikī keyuriashākanikiki”, akī Senhor Deusū hakiri mia yuiriakiki— akī Eliasī Acabe yuiniki.

²⁵Acabe haskanikiri matu yuinū ea nīkakāwē. Acabe shanē ibukī shanē ibu tibi haska iriabama hawē aī Jezabelī shinā txibākī Senhor Deus sinatamakī txakabuwakubainikiaki. ²⁶Israelī enabu hau hanu hikinūbū Amorreu nawabu Senhor Deusū hatu nitxībianikē hawē yushibubu dami Acabē hawē aībetā duawakī kēwākubainaya hune hawenabū haskakiri hatu betxipaiama inibukiaki.

²⁷Eliasī hātxa dasibi Acabē nīkatā hawē shanē ibukī sawemis tari mayunepa ushnikī putatā hawē nui bika tenei unāmati tari besha sawea, samakei, habias tari tubeya ushakūkaini ana kanekatsi ikama huīti nishmahairakūkainaya ²⁸⁻²⁹hanushū ha Tisbé anua Elias Senhor Deusū yuikī:

—Uīwē. Ekiri shinaī Acabe ana pe peama hiwekūkainairā, mī ma uīshumē? Ekiri shinaī datei ana kaneamawē taea Acabe hiweyukē hawenabu kupikī ē hatu tenāriama ishanaii. Hakia hawē shātukū hawē huni bake Israelī enabu shanē ibuaya ē hatu kupikī yamawashanaii— aka

**Acabe mawashanaikiri Deusū hātxa yuishunika Micaíasī
banabimanikiaki, na hātcharā
(2 Cr 18.1-34)**

22 ¹Síria nawabu inū Israelī enabu detenamenikabu ma 3 ano binuaya ana detenameabumakē ²hakia 3 ano binuaitiā Judá enabu shanē ibuhaira Josafá Israelī enabu shanē ibuhaira Acabe anu bai kai hikia ³habe tsaukē habe shanē ibumisbu shanē ibuhaira Acabē hatu yuikī:

—Nukū mai pakea anu mae betsa Ramote-Gileade anurā, nukunaki.

Síria nawabū nuku mebībianibu ana nukuna wakī Síria nawa shanē ibuhaira anua hawakī nū ana hatu mebiāmamē?— hatu watā

⁴⁻⁵hanushū Josafá Acabē beiskī yukakī:

—Ramote-Gileade anu ana hatu mebī nū hatube detenamei kayarā, nuku merabewai mī nukube katirumamē?— aka

Josafā kemakī yuikī:

—Ea inū ē detenamenikabu inū ē cavalowē katsaumebaïmisbū mia inū minabu nū matu merabewatiruki. Hakia ha dukū Senhor Deusū haskara shinaī nuku yuitirumēkaī, yukanāwē— aka

⁶hawē Deusū hātxa yuishunikabu 400ti Israelī enabu shanē ibuhaira Acabē hatu kenakī itxawashū yukakī:

—Ramote-Gileade anu hatu mebī katāpa? Ē daki kayamati?— hatu wa habū kemakī yuikī:

—Shanē ibu Deusū mia inaīwē taea detenamekī Síria nawabu putakī hatu nitxiritāwē— akeakeabu

⁷hakia Josafā Acabe ana yukakī:

—Senhor Deusū hātxa yuishunika betsa nenu ana hayamamē, hari nū yukariatirukirā?— aka

⁸Israelī enabu shanē ibuhaira Acabē kemakī yuikī:

—Betsa hayaki. Inlá bake Micaíasī Senhor Deusū hātxa nuku yuitiruki. Hakia hātxa pepa eki txaniama hātxa txakabus besti ea yuikubaīmiswē taea ē ha betxipaismaki— aka

Josafā nemakī yuikī:

—Hari hāt{xakī yuiyamawe— aka

⁹hanushū hawaira shanē ibuhaira Acabē hawē yununika kushipa beshmas betsa kena ma hua yunukī:

—Inlá huni bake Micaías hau hawairakiranū nuku yuishūtāwē— aka kaya

¹⁰hanua habu ikirā, Samaria hikiti shui anu hikikaī hemaītī shaba turu anu ha shanē ibu dabe haya detenamei kati tari sawea shanē ibuhairatū tsauti dabe anu tsauabū hanua hatu bebū Acabē Deusū hātxa yuishunikabu dasibibu nishi paewē paeā keskatā hatu hātxa pepawē yuikubainaibū ¹¹habianuari mane kushipa ha due wati dami wakī ina awa bene mashū txaipa keska waimashū Quenaanā huni bake Zedequiasī tsumashū hātxa kushipahairawē Acabe yuikī:

—Eska Senhor Deusū mia ma yuikiki. Na mashū dabewē ina awa bene sinatai keskakī hatu tu akī txatxi txatxi akī Síria nawabu shutu shutu akī hatu tenākī keyuritāwē— akaya

¹²dasibi Deusū hātxa yuishunikabū habiaskasri hāt{xawē yuiriakī shanē ibuhaira Acabe yuikī:

—Ha mae Senhor Deusū mia yunuikiki. Haskakē Ramote-Gileade anu nukū mae betsa anu kashū Síria nawabube detenamekī hatu maemaritāwē— akeakeaibū

¹³hāt{x bunikatū kenatanū ika kashū Micaías yuikī:

—Deusū hāt{x yuishunikabū kemakī hāt{x pepas nukū shanē ibuhaira dasibibū ma yuiabuki. Haskakē ē mia ea akaii, dasibibube hāt{xakī ē shanē ibuhaira habū yuishu keska wakī miāri hāt{x pepawē bebūkiri shabakabi yuiyuwe— aka

¹⁴hawē hāt{x nīkabiakī Micaíasī kemakī yuikī:

—Senhor Deus hiweawē taeshū haska Senhor Deusū haska shinaī ea yuia besti ē hatu yui kaii— abaini

¹⁵habe ka shanē ibuhaira bebū ni tushiaya Acabē yukakī:

—Micaíasī, Ramote-Gileade anu nukū mae betsa hatu mebinū ika Síria nawabube hatube detenametāpa? Ē daki kayamati?— aka

hawē hātxa nīkashuīsmawē taeshū Micaíasī yuikī:

—Senhor Deusū mia ibuwamashanaiwē taea detenamekī Síria nawabu putamakī hatu nitxīritāwē— aka

¹⁶hakia shanē ibuhaira Acabē kemakī yuikī:

—Ē miki txanibia mī ea yui pewaismaki. Senhor Deusū hātxa hawara mia yuiiai besti ea yuiwe, natiā Senhor Deusū kena kushipawē txanima hātxa besti ea yuikinā, ē nīkakatsis ikairā— aka

¹⁷hanushū Micaíasī yuikī:

“Mati matipa anu Israelī enabu dasibi pashkai sa iki keyuabu, txashuwā itxapa mekenikauma keskabu ē uiāyā

Senhor Deusū ea yuikī:

‘Haburā, ibu hayabumaki.

Hatū hiwe anu txītūbaini unanuma bestibu hau bunūbūwē’, akī ea yuishuki”, aka

¹⁸shanē ibuhaira Acabē Josafá yuikī:

—Uīwē! Haskakirirā, ē mia yuiama ishumē? Hātxa pepa ea yuismarā, hātxa txakabu besti ha hunī ea yuimiski— aka

¹⁹⁻²²shanē ibuhaira Acabeki dateama Micaíasī yuikī:

—Haska mī ekiri hātchaiwē taeshū Senhor Deusū hātxa nīkawe. Hawē shanē ibuhaira tsauti anu Senhor Deus tsaua dasibi hawē mekenika nai tsumabu ha namā itxa hatiri hawē tae yusiuri mapuabu inū hatiri hawē tae yusmauri mapuabu Senhor Deusū hatu yuikī: “Ramote-Gileade mebinū ika Síria nawabube detenamei hau tī ika mawashanū tsua mā kai, Acabe parainā?” hatu wa betsa hatū shinā tibi besti yuiuibū betsāri hatū shinā betsakiri yuiriuibū hakia atimas yushī betsa Senhor Deus bebū nishū yuikī: “Ea ē katiruki”, aka Senhor Deusū kemakī: “Mī haskatā aki kai?” aka yushinē kemakī: “Hau txanitxakanūbū kashū shanē ibuhaira Acabē mī hātxa yuishunikabu tibiki hikitā ē hatu txanitxakamai kai”, ikai nīkatā Senhor Deusū yuikī: “Parākī Acabe mī binushanaii. Haska mī yuiiai keska ashūtāwē”, aka huai ē uīshuki. ²³Mī Deusū hātxa yuishunika tibitū kesha anua yushī txanitxakamis Senhor Deusū ma hatuki mistuaki. Ha inū, mī mawai kai Senhor Deusū yunuriashuki. Ikis mī uī kai— aka

²⁴hatukiri hātchai nīkatā sinatai Quenaanā huni bake Zedequias Micaíaski kematā tāpais akī yukakī:

—Mibe hātchai Senhor Deusū yushī eanua harakiri kaīkaikē ishumē?— aka

²⁵Micaíasī Zedequias kemakī yuikī:

—Haska ē matukiri yuishu detenamei mawaiuibū hani haskatima hiwe merā dītu hune anu mī pashai iru akeakekī harakiri Senhor Deusū yushī mia anua kaīkaīshu mī unāshanaii— akaya

26 haki sinatakī shanē ibuhaira Acabē hatu yunukī:

—Micaías atxitā nukū mae shanē ibu Amom inū ē huni bake Joás anu iyushū 27 hatu yuikī: “Nukū shanē ibuhairatū matu yunuikiki. Bitxiti hiwe merā bitxitā pashai unanuma ē txītūriama misi inū ūpash eskarabes pimayukubaīshākāwē”, akī hatu ea yuishūtākāwē— ikai nīkatā

28 Micaíasī Acabe ana yuikī:

—Haska mī unanuma txītūshanaikiri Senhor Deusū haska ea hātxa wakī yuiama ishuki— ikaya dasibi yurabu hemaīti itxai keyuabu nīkaibū

29 haska hatu yuibiaya hatū detenamenikabu pewakī keyutā Israelī enabu shanē ibuhaira Acabe inū Judá enabu shanē ibuhaira Josafá anu mae betsa Ramote-Gileade mebinū ika hatube bukī 30 Acabē Josafá yuikī:

—Hau ea unāyamanūbū ē shanē ibuhaira tari saweama huni betsa keskakī tari betsa sawetā ē hatube detenamei kiai. Hakia mianā, ē tari sawea kakūkaīwē, hatu unātimaskawabaīkinā— atā hawē shanē ibuhairatū tari pekatā tsua hawa unāmamatā detenamenū ika hawē detenamenikabube Acabe kai 31 hakia hawē cavalō tarābaīti detenamenikabu hawē bumisbu 32 shanē ibu beshmasbu Síria nawa shanē ibuhairatū hatu yunukī:

—Detenamei taebaūkinā, Israelī enabu shanē ibuhaira Acabe ha dukū betxitā betsabukiri shināma ha bestī tenanū, iwanā, txibāshākāwē. Hatu ashīāwē taeshū 32 Josafá hawē shanē ibuhairatū tari sawea cavalō tarābaītiki nia uītā Síria nawa shanē ibu beshmasbū shinākī yuikī: “Harā, Israelī enabu shanē ibuhairaki. Tsakanū bukāwē”, iake iakekī binubaūkī txibā taewaibū hatu uītā pashai kushikaini datekī hui kushipawē hawē detenamenikabu Josafá hatu kenakī: “Ea merabewai bekāwē”, hatu akeakeaya 33 haskai nia Judá enabū shanē ibuhaira uītā ha Israelī enabū shanē ibuhairamakē ha detekatsi ikama unātā txibākī heneabu 34 hakia habiatiāri Síria nawa detenamenika betsā pia manākiris bishkua harakiria ha pia ti ikai unāma Acabē mane tari beshpanu pia ti ikī pūtxasha isī tenehairakī cavalō hatū iyua yunukī:

“Ha detenameibu anua ana hari ea iyuama ea txītū wāwē, ma ea piawē tsakabu ē isī tenehairairā”— aka

35 dia hirabi detenamehairaibū hawenabu datei hau pashayamanūbū Síria nawabu bebū hawenabu detenameaibū hakia hatū petxiuri nia hawē cavalō tarābaīti anu hawē himi shuru shuru iki Acabe nibiabai babui punu nukatā hawē tarābaīti namaki himi mataya bari hikiaya mawai di ikaya 36-37 ma bari kaya hawē detenamenikabu hatumebi yuinamekī: “Nukū shanē ibuhaira ma mawashuki. Ana tsuā nuku yunutimaki. Inū burinākāwē”, iake iaketā Síria nawabu henebaini buaibū,

hawē maewā Samaria anu shanē ibuhaira Acabē yura bui haya kashakubaīkī mai wanibukiaki. 38 Hanushū Samaria dapi iā pishta tsaua anu hanu aību hininipabu nashimisbu anu Acabē cavalō tarābaīti

hanu bushū haska Senhor Deusū bebūkiri yuishina keska wakī kamanē hawē himi tashu tashu akī keyuaibū hawē tarābāiti himi txukakī pewanibukiaki.

³⁹Israelī enabu shanē ibuhairakiri miyui una merā haska Acabē akī yuinaka betsa ewapahaira elefante sheta hushupa txaiपा itxapawē hawē hiwe ewapa hatu hawērua wamani inū mae ewapabu hatu amakubauni inū dasibi akaikiri hakiri kenenibu hayaki. ⁴⁰Acabe mawashikē hawē shātukū hawē huni bake Acazias Israelī enabu shanē ibuhairai taenikiaki.

Judá enabu shanē ibuhaira Josafá taekainikiaki, na hātcharā
(2 Cr 20.31-37)

⁴¹⁻⁴²18 ano bebūkiri Acabe Israel anu hatu shanē ibushunaitiā hanua 4 ano kainaitiā Jerusalém anuari Asā huni bake Josafá 35 bariya Judá enabu hatu shanē ibuhairashuni ha shanē ibuirā, 25 ano hatu yunukubainikiaki. Hawē ewā kenarā, Azuba inikiaki, Silī bakerā.

⁴³Haska hawē epa Asa pe hiwekūkaini keska Josafá pe hiwekī haska Senhor Deusū betxipaia keska akubaini hakia mati keyatapa betsa betsapa anushū Senhor Deus shinābuma yushibu betsa kēwākī inabu nami kuashūmisbu inū yushibu dami bebūshū kēwākī sheni ininipa kuashūriamisbu hau yamawanūbū hawē dayarubu Josafá hatu yunuama akubainikiaki.

⁴⁴Israelī enabu shanē ibubu inū hawē epa Asabe detenamebiapaunibū hatube unanuma hiwekatsi ikī Israelī enabu shanē ibuhaira Acabebe Josafá yubakai daenamenibukiaki. ⁴⁵Judá enabu shanē ibuhairakiri miyui una merā haska Josafā akubaini inū, detenamekūkaini dasibi hakiri kenenibu hayaki. ⁴⁶Hakia hawē epa Asa shanē ibuaitiā ha aibu hininipabu hatu txutakī kēwāti keska wakī hatu pei inākubaīmisbu hatiri hawē epā nitxī keyuama ini habias haya Josafā hatu keyu nitxīkī keyunū ishū hawē dayarubu Josafā hatu yunua Judá enabū mai pakea anua hatu nitxīmakī keyunikiaki. ⁴⁷Ha hatu haska waitiā Edom nawabu Judá enabū hatu maemaimawē taea Edom nawabu hawenabu shanē ibuhaira hayama shanē ibu beshmas besti hayanibukiaki.

⁴⁸Ianēwā kesha anushū haska Társis anushū shashu wakī hashpa txaiपा wamisbu keskari wakī Josafā hatu amaima hawē Ofir anua ouro mane binū ika buaibū niwewā kushipa bekī maewā betsa Eziom-Geber anushū ha shashu ewapa ianēwanē dasibi tuash tuash akī keyunikiaki. ⁴⁹Txipu Israelī enabu shanē ibuhaira Acabē huni bake Acaziasī Ofir anu Josafā enabube shashu ewapawē buaibū Acaziasī hawē shashu ewapa bunikabū hatu txibāpanā Josafá hatu naneama inikiaki.

⁵⁰Txipu Josafá mawa Jerusalém anu bekesh betsauri hawē kena Davī Mae anu hawē shenipabu maiwanibu anu Josafá mawa maiwarianibukiaki.

Hanua hawẽ ibuã shãtukũ Josafã huni bake Jeorão Judá enabu shanẽ ibuhairai taenikiaki.

Acazias Israelĩ enabu shanẽ ibuhaira inikiaki, na hãtxarã

⁵¹Judá mai pakea anua Josafã shanẽ ibuhairakaini 17 ano binuaya habiatiãri Acabe mawakẽ hawẽ huni bake Acazias hawẽ epã shãtukũ Samaria anu 2 ano besti hatũ shanẽ ibuhaira inikiaki. ⁵²Israelĩ enabu Deuskiri txakabu hatu shinãmakĩ pashkakĩ Nebatẽ huni bake Jeroboão inũ hawẽ epa Acabe inũ hawẽ ewa Jezabelĩ txakabuwakubainibu keska habiaskari txakabu hatu txibãkĩ hawara sharabu Senhor Deusũ betxipaiama Acaziasĩ ariakubainikiaki. ⁵³Israelĩ enabũ mekenika Senhor Deus hawẽ epã sinatamapauni keska wakĩ hawẽ bakẽri hatu txibãkĩ yushibu Baal dami betsa betsapa duawakĩ kẽwãriakubainikiaki.